

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет фінансів

Кафедра корпоративних фінансів і контролінгу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «Корпоративні фінанси»
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Формування та визначення ефективності використання капіталу виробничого підприємства»

здобувача Буйнова Максима Михайловича

Науковий керівник: к.е.н., доцент Романишин В.О.

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу:
д.е.н., професор Терещенко О.О.

Київ 2024 р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 71 сторінка, 15 таблиць, 2 рисунки, список використаних джерел з 29 найменувань, 3 додатки.

«Формування та визначення ефективності використання капіталу виробничого підприємства»

(назва кваліфікаційної бакалаврської роботи)

Об'єктом дослідження є процес формування, стан і структура капіталу виробничого підприємства.

Предметом дослідження є методичні засади, організаційні механізми та фінансово-економічні методи дослідження результативності формування капіталу виробничого підприємства.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – обґрунтування теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо формування та визначення ефективності використання капіталу виробничого підприємства.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- висвітлити економічну сутність та зміст поняття «капітал»;
 - розглянути джерела формування капіталу виробничого підприємства;
 - дослідити підходи до визначення ефективності використання капіталу підприємства;
- провести економічну характеристику ТОВ "Агро Меліоративні Технології";
- здійснити аналіз формування капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології";
 - здійснити оцінку ефективності використання капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології";
 - визначити стратегічні напрямки удосконалення формування капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології";
 - визначити стратегічні напрями підвищення ефективності використання капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології";

Практичне значення отриманих результатів. Практична значимість дослідження полягає у тому, що впровадження рекомендованих методів управління капіталом дозволить підприємствам більш ефективно розподіляти фінансові ресурси, зменшувати витрати та збільшувати рентабельність. Запропоновані стратегії сприятимуть зміцненню фінансової стійкості підприємств, забезпечуючи стабільний грошовий потік та зниження ризиків банкрутства. Завдяки ефективному управлінню капіталом підприємства зможуть покращити свої фінансові показники, що зробить їх більш привабливими для інвесторів та кредиторів. Практичні рекомендації, розроблені в рамках дослідження, допоможуть керівникам підприємств у формуванні довгострокових стратегічних планів, спрямованих на розвиток та зростання компаній. Використання запропонованих моделей та методів управління капіталом сприятиме підвищенню ефективності управлінських рішень, що, у свою чергу, покращить загальну діяльність підприємства.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2024.

Рік захисту роботи 2024.

Ключові слова: капітал підприємства, ефективність використання капіталу, формування капіталу, оптимізація капіталу, структура капіталу, джерела фінансування, фінансова стійкість.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	7
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Економічна сутність та зміст поняття капітал	7
1.2. Джерела формування капіталу виробничого підприємства	11
1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності використання капіталу підприємства	22
РОЗДІЛ 2	29
АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ТОВ "АГРО МЕЛІОРАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ"	29
2.1. Загальна характеристика підприємства і його фінансово-господарської діяльності.....	29
2.2. Аналіз формування капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології"	35
2.3. Оцінка ефективності використання капіталу "Агро Меліоративні Технології"	46
РОЗДІЛ 3	61
РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	61
3.1. Стратегічні напрямки удосконалення формування капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології"	61
3.2. Стратегічні напрями підвищення ефективності використання капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології"	65
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ	77
Додаток А	77
Додаток Б	79
Додаток В	81

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку, господарська діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання стикається з численними викликами. Обмеженість власних фінансових ресурсів, ускладнений доступ до банківських кредитів і низький рівень державної підтримки реального сектору економіки створюють складні умови для підприємств. Це призводить до зниження результативності та ефективності їхньої діяльності.

В таких умовах, ефективне управління капіталом стає ключовим фактором успіху підприємства. Воно передбачає не лише забезпечення достатнього обсягу фінансових ресурсів, але й оптимальне їх використання. Це вимагає комплексного аналізу фінансового стану, обґрунтованого вибору джерел фінансування, раціонального використання залучених коштів та мінімізації фінансових ризиків.

Зважаючи на значні економічні зміни та нестабільність фінансових ринків, формування та управління капіталом набувають особливої актуальності. Підприємства повинні бути готові адаптувати свої стратегії до нових умов, використовуючи інноваційні підходи та інструменти фінансового менеджменту.

Дослідження основ формування капіталу є важливим не лише для забезпечення фінансової стабільності підприємств, але й для підвищення їх конкурентоспроможності на ринку. Ефективний капітал дозволяє підприємствам інвестувати у розвиток, впроваджувати нові технології, розширювати виробництво та підвищувати якість продукції.

Аспекти дослідження методів формування та визначення ефективного управління капіталом розглянули у своїх працях такі іноземні та вітчизняні автори, як: Агапова І.І., Балабанов І. Т., Бідник О.І., Біла О.Г., Бланк І.А., Богачева Г.Н., Брігхем Є.Ф., Базилевич В.Д., Катан Л.І., Квасницька Р.С, Клименко С.М., Крамаренко Г.О., Поддєрьогін А.М., Подольська В.О., Селезньов В.В., Стельмащук Ю.А., Суярова О.О., Туган-Барановський М.І., Черемісова Т.А., Юшко С. В., та ін., але тема капіталу залишається актуальною в процесі динамічного розвитку економіки.

Таким чином, на даному етапі, дослідження методів формування та визначення ефективного управління капіталом є вкрай актуальними. Вони дозволяють розробити практичні рекомендації для підприємств щодо оптимізації їх фінансової діяльності, що сприятиме їх стійкості та розвитку в умовах економічної нестабільності.

Мета роботи полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо формування та визначення ефективності використання капіталу виробничого підприємства

Поставлена мета передбачає вирішення наступних завдань:

- висвітлити економічну сутність та зміст поняття «капітал»;
- розглянути джерела формування капіталу виробничого підприємства;
- дослідити підходи до визначення ефективності використання капіталу підприємства;
- провести економічну характеристику ТОВ "Агро Меліоративні Технології";
- здійснити аналіз формування капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології";
- здійснити оцінку ефективності використання капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології";
- визначити стратегічні напрямки удосконалення формування капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології";
- визначити стратегічні напрями підвищення ефективності використання капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології".

Об'єктом дослідження у роботі виступає процес формування, стан і структура капіталу виробничого підприємства.

Предметом дослідження у роботі виступають методичні засади, організаційні механізми та фінансово-економічні методи дослідження результативності формування капіталу виробничого підприємства

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження складають фундаментальні положення менеджменту, сучасні концепції управління

діяльністю підприємств, а також наукові праці вітчизняних та закордонних економістів у сфері дослідження основ формування та визначення ефективного капіталу.

Інформаційна база дослідження. Інформаційно-фактологічну базу дослідження склали: зібрані, опрацьовані й узагальнені автором первинні матеріали діяльності ТОВ «Агро Меліоративні Технології», статистичні дані порталів YouControl та Zvitnist, нормативні документи, аналітичні огляди, статистичні звіти відомств.

Практичне значення. Практична значимість дослідження полягає у тому, що впровадження рекомендованих методів управління капіталом дозволить підприємствам більш ефективно розподіляти фінансові ресурси, зменшувати витрати та збільшувати рентабельність. Запропоновані стратегії сприятимуть зміцненню фінансової стійкості підприємств, забезпечуючи стабільний грошовий потік та зниження ризиків банкрутства. Завдяки ефективному управлінню капіталом підприємства зможуть покращити свої фінансові показники, що зробить їх більш привабливими для інвесторів та кредиторів. Практичні рекомендації, розроблені в рамках дослідження, допоможуть керівникам підприємств у формуванні довгострокових стратегічних планів, спрямованих на розвиток та зростання компаній. Використання запропонованих моделей та методів управління капіталом сприятиме підвищенню ефективності управлінських рішень, що, у свою чергу, покращить загальну діяльність підприємства.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У 1 розділі роботи проаналізовано підходи до визначення економічної сутності капіталу та його змісту, досліджено основні джерела формування капіталу підприємства, включаючи внутрішні та зовнішні джерела, а також фінансові інструменти, які можуть бути використані для цього. Розглянуто основні методичні підходи до оцінки ефективності використання капіталу, включаючи фінансові коефіцієнти та інші показники, що дозволяють оцінити рентабельність та продуктивність капіталу.

У 2 розділі роботи досліджувалась загальна характеристика підприємства і його фінансово-господарської діяльності. Досліджувались джерела та структура формування капіталу на прикладі ТОВ "Агро Меліоративні Технології", зокрема, здійснювався аналіз фінансових звітів та балансів підприємства. Було проведено аналіз ефективності використання капіталу підприємства за допомогою різних фінансових показників і коефіцієнтів, а також порівняння з галузевими стандартами.

У 3 розділі роботи запропоновано стратегічні рекомендації щодо поліпшення процесу формування капіталу підприємства, включаючи оптимізацію структури капіталу та пошук нових джерел фінансування. Висловлені та обгрунтовані пропозиції щодо підвищення ефективності використання капіталу підприємства, зокрема через оптимізацію операційної діяльності та інвестиційної політики.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та зміст поняття капітал

Капітал є одним із найважливіших понять функціонування та розвитку економічної системи. Капітал посідає головне місце в системі розподілу і перерозподілу, а також споживання матеріальних благ, тому що саме йому належить ця функція. Упродовж багатьох століть науковці трактують поняття «капітал» як складну, неоднозначну категорію, еволюція якої відобразила історичний процес розвитку суспільства. Проте нове значення вона набула лише в умовах ринкових відносин.

Провідна роль категорії «капітал» підкреслюється самим змістовим значенням цього поняття, що походить від латинського слова «capitalis» і означає головний, основний, ґрунтовний, дуже важливий [11].

Дослідженням цього поняття займалися вчені у всі часи. Першим дослідником поняття «капітал» був давньогрецький мислитель Аристотель. Дослідник розглянуто капітал через призму багатства і зробив висновок, що це поняття поділяється на два види:

- дане природою багатство, яке пов'язане з постійним нагромадженням засобів, необхідних для життя і корисних для держави чи домашнього об'єднання, але яке «не безкінечне, а має свої межі».
- процес накопичення грошей, що являє собою «...мистецтво наживати статок, з чим і пов'язане уявлення, нібито багатство і нажива не мають ніяких меж» [11].

Із розвитком виробництва і товарно-грошових відносин дефініція «капітал» набула іншого значення. Її стали ототожнювати із сумою грошей, що надана в позику і приносить дохід власникові у вигляді відсотка. Причому таке трактування

зберігалося майже до кінця XIX ст. Історично сформувалася низка основних теорій капіталу, серед яких:

- грошова теорія меркантилістів, представники якої ототожнювали термін «капітал» з термінами «гроші», «багатство», «аванси» [3];

- натуралістична теорія класичної школи політекономії, що представляє капітал як вкладення у виробництво, частину матеріальних запасів або частину багатства країни, тобто є матеріально-речовинним трактуванням капіталу [3];

- теорія Карла Маркса, згідно з якою категорію капітал трактують як вартість, що приносить додану вартість [2];

- теорія всеосяжного капіталу І. Фішера, згідно з якою під капіталом розуміють все те, що здатне протягом певного часу приносити дохід: «...будь-яке благо, що приносить дохід своєму власнику, незалежно від сфери застосування, є капіталом» [1];

- теорія фінансового капіталу монетаристів, яка абсолютизує роль фінансової сфери в економіці та відповідно головну роль віддає фінансовому (грошовому) капіталу [5];

- теорія людського капіталу, прихильники якої вважають людину, її знання, навички, уміння, талант, здібності та інші обдарування найважливішим фактором економічного успіху будь-якого підприємства чи країни [5];

- теорія інтелектуального капіталу, відповідно до якої капітал - права користування, торгові марки, патенти, ліцензії, ноу-хау, програмне забезпечення для комп'ютерної техніки, інструктивний та нормативний матеріали, знання, вміння, навички людей, зв'язки з клієнтами, зв'язки з постачальниками, з владою, корпоративна культура тощо [5].

Безперечно, свій внесок у визначення цієї складної дефініції вклали й українські дослідники. Видатний учений М. Туган - Барановський (1865-1919 рр.) висловив думку, що капітал - це ті чи інші речі, котрі через певні суспільні умови набувають здатність зростати в своїй вартості і, таким чином, давати постійний дохід тому, кому вони належать. За результатами дослідження М.Туган-

Барановського, диспропорційність у розміщенні капіталу є однією з головних причин економічних криз, що відбуваються в країнах [25].

На сучасному етапі розвитку суспільства представники західної економічної науки ототожнюють капітал з благами тривалого використання, що створюються людиною для виробництва інших товарів і послуг. Проте, зі зміною умов господарювання поняття «капітал» удосконалюються. У таблиці 1.1. розглянемо підходи до трактування поняття «капітал» різними науковцями.

Таблиця 1.1. - Підходи до трактування сутності поняття «капітал»

Автор	Визначення
Бідник О.І. [3]	Капітал визначається як власність, що належить фізичним або юридичним особам у даний момент і чітко відокремлена від доходу, отриманого від цієї власності протягом певного періоду.
Біла О.Г. [4]	Капітал підприємства – сукупні грошові ресурси, що використовуються на підприємстві; авансований у господарську діяльність капітал власний, позичений і залучений у сукупності.
Білоліпецький В.Г. [27]	Капітал – частина фінансових ресурсів, задіяних підприємством в оборот, і доходи, що вони приносять від цього обороту.
Брігхем Є.Ф. [6]	Капітал – необхідний фактор виробництва, він включає компоненти боргу, нерозподілений прибуток, привілейовані акції і звичайні акції.
Катан Л.І. [17]	Капітал – це накопичений шляхом збереження запас благ у формі грошових коштів і капітальних товарів, що залучаються його власниками в економічний процес як інвестиційний ресурс і фактор виробництва з метою отримання доходу, функціонування яких в економічній системі базується на ринкових принципах і пов'язане з фактором часу, ризику і ліквідності.
Кларк Дж. [29]	Капітал – це сума активного і виробничого багатства, що складається з матеріальних засобів виробництва.
Клименко С.М. [18]	Капітал – це сукупність матеріальних цінностей і коштів, фінансових вкладень і витрат на придбання прав і привілеїв, необхідних для здійснення його господарської діяльності.
Крамаренко Г.О., Чорна О. Е. [19]	Капітал – це фінансові ресурси підприємства, необхідні для організації його господарської діяльності і використовувані в господарському обороті для одержання доходів і прибутку.
Поддєрьогін А.М. [24]	Капітал – це кошти, якими володіє підприємство для здійснення своєї діяльності з метою отримання прибутку.

Джерело: складено автором на основі [3, 4, 6, 18, 19, 24, 27, 29].

Відповідно до таблиці 1.1., ми бачимо, що дослідники підходять з різних сторін до визначення цієї категорії. половина визначень націлена на фінансову сторону визначення поняття «капітал», інша – на натуральну форму. Зокрема, Бідник О.І визначає капітал «як власність, що належить фізичним або юридичним особам у даний момент і чітко відокремлена від доходу, отриманого від цієї власності

протягом певного періоду» [3]. Проте автор цим визначенням зазначив двоїсту сутність капіталу, що визначає його як джерело створення продуктивного капіталу та як причину виникнення зобов'язань.

Біла О.Г. зазначила структуру капіталу: власний, позичений і залучений, але визначила капітал тільки як грошовий ресурс [4]. Білоліпецький В.Г. у своєму твердженні капіталу виключає короткострокові фінансові зобов'язання і вважає, що капітал – це «частина фінансових ресурсів, задіяних підприємством в оборот, і доходи, що вони приносять від цього обороту» [27]. Брігхем Є.Ф стверджує, що капітал – це необхідний фактор виробництва, він включає компоненти боргу, нерозподілений прибуток, привілейовані акції і звичайні акції [6].

Найбільш повно висвітлила визначення категорії «капітал» у своїх дослідженнях Катан Л.І. Автором зазначено грошові і капітальні блага, мету їх залучення, принципи та фактори їх функціонування [17]. Чітко та обґрунтовано зміст дефініцію «капітал» Клименком С. М., визначення розкрито автором детально, оскільки є не тільки зміст, але і специфіка використання [18].

Крамаренко Г.О., Чорна О.Е. тлумачать поняття «капітал» як фінансові ресурси підприємства, які використовуються ним для одержання прибутку та необхідні йому для здійснення господарської діяльності [19]. Це тлумачення хоча і характеризує напрям інвестування коштів, але не є цілком завершеним і зрозумілим.

Дослідник Поддєрьогін А.М. трактував поняття «капітал» через фінансову складову, як «кошти, якими володіє підприємство». Його визначення є простим, проте на мою думку не зовсім доповненим [24].

На нашу думку, визначення, запропоноване Клименко С.М., відображає багатогранну сутність капіталу, що включає не тільки його фінансовий аспект, але й розкриває специфіку використання капіталу у господарській діяльності. Такий підхід є найбільш повним і комплексним з кількох причин:

1. Клименко С.М. розглядає капітал у різних його формах та аспектах, що дозволяє зрозуміти його природу та роль у підприємницькій діяльності.

2. Визначення не обмежується лише фінансовими ресурсами, а також включає принципи і фактори їх функціонування, що є важливим для розуміння ефективного управління капіталом.

3. Автором враховано як грошові, так і капітальні блага, мету їх залучення, що дає змогу комплексно оцінити всі складові капіталу та їх взаємозв'язок.

4. Визначення відображає не лише теоретичні аспекти, але й практичну сторону використання капіталу, що є важливим для практиків у сфері бізнесу та фінансів.

Таким чином, на основі аналізу різних визначень капіталу, запропонованих дослідниками, можна зробити висновок, що визначення, наведене Клименко С.М., є найповнішим та найточнішим. Воно враховує всі основні аспекти капіталу та його функціонування в економічній системі.

1.2. Джерела формування капіталу виробничого підприємства

Однією з найважливіших проблем, що стоять перед підприємством, незалежно від його форми власності, є проблема формування фінансового капіталу підприємства. Перед керівництвом підприємства постає низка завдань, першочерговим з яких є побудова оптимальної структури джерел фінансування. Для цього необхідно детально вивчити ефективність управління джерелами фінансування, зокрема особливу увагу звернути на пошук шляхів збільшення власного капіталу та залучення позикового капіталу. Дана проблема набуває надзвичайної актуальності в період пост кризового стану вітчизняної економіки. Тому для забезпечення ефективної діяльності підприємства, необхідно детально проаналізувати способи та джерела формування фінансового капіталу з метою пошуку способів вдосконалення та оптимізації його структури.

За умов ринкової економіки та високого рівня конкурентоздатності, кожне підприємство прагне зберігати фінансову стабільність, що є важливою передумовою успішного ведення господарської діяльності. Вона досягається налагодженням ритмічної і ефективної роботи підприємств, вмілого управління

виробничими фондами і джерелами їх формування. Цьому сприяють розробка економічно обґрунтованих бізнес-планів і нормативів, ресурсна збалансованість бізнес-плану, раціональне розміщення та ефективне використання власного і залученого капіталу, оптимальність управлінських рішень, всебічний аналіз і об'єктивна оцінка фінансового стану за даними обліку та звітності, вжиття конкретних заходів для стабілізації фінансово-господарської діяльності.

Фінансова стабільність формує імідж господарюючого суб'єкта, є його візитною карткою. Успіх будь-якого суб'єкта господарювання, незалежно від форми власності та виду діяльності, багато в чому залежить від правильного вибору джерел формування, напрямків розподілу й використання капіталу, що знаходиться у розпорядженні підприємства.

Фінансову основу підприємства складає власний капітал, проте ефективна фінансова діяльність підприємства неможлива без постійного залучення позикових коштів. Вони дають змогу суттєво розширити обсяг господарської діяльності підприємства, забезпечити більш ефективне використання власного капіталу, прискорити формування різних цільових фінансових фондів та підвищити ринкову вартість підприємства. Таким чином, застосування комбінованих джерел фінансування підвищує результативність діяльності підприємства.

Групування джерел фінансування підприємства здійснено на рис.1.1.

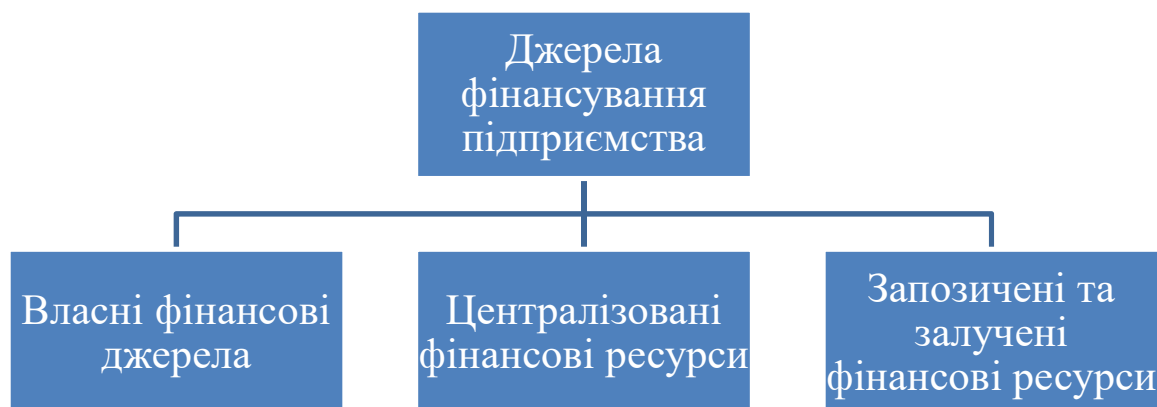

Рисунок 1.1. - Джерела фінансування виробничих підприємств

Джерело: складено автором на основі [7].

З рис. 1.1. ми бачимо, що існує три основні джерела фінансування підприємства:

1. Власні фінансові ресурси, які включають:

- статутний капітал;
- нерозподілений прибуток;
- амортизація;
- продаж атківів;
- доходи від емісії простих акцій.

2. Центалізовані фінансові ресурси, які включають:

- кошти державного бюджету та місцевих бюджетів;
- кошти державних позабюджетних фондів;
- кошти благодійних фондів.

3. Залучені та запозичені фінансові ресурси, які включають:

- доскоготрокові кредити банків;
- розміщення облігацій;
- лізинг;
- спеціальні фонди та програми;
- комерційні кредити [7].

Важливого значення набуває вибір оптимальної структури джерел фінансування підприємств. Структура джерел фінансування підприємства залежить від багатьох факторів. До них слід віднести:

- Рівень управління фінансовими ресурсами підприємства, зокрема високий рівень управління дозволяє ефективно використовувати фінансові ресурси, зменшувати ризики та покращувати фінансові результати.
- Умови на ринку капіталу впливають на доступність та вартість фінансування. Сприятливий стан ринку сприяє залученню дешевих і доступних фінансових ресурсів.

- Відсоткова політика комерційних банків, зокрема рівень відсоткових ставок визначає вартість позикового капіталу, що впливає на рішення про використання того чи іншого джерела фінансування.
- Структура активів підприємства, оскільки залежно від структури активів, підприємство може мати різну здатність до забезпечення зобов'язань та залучення фінансування.
- Темпи зростання реалізації товарної продукції та їх стабільність, оскільки стабільні та високі темпи зростання продажів забезпечують постійний грошовий потік, що може зменшити потребу в зовнішньому фінансуванні.
- Система оподаткування може суттєво впливати на прибутковість та фінансові рішення підприємства [7].

Найприйнятнішим для підприємства є комплексний підхід до вибору джерел фінансування.

Необхідно врахувати, що фінансування за рахунок власного капіталу не призводить до виникнення зобов'язань, а фінансування за рахунок позичкового капіталу утворює фінансові зобов'язання підприємства. Водночас, треба мати на увазі, що за всі зовнішні фінансові ресурси підприємства необхідно платити відсотки. Тому ці ресурси є предметом особливої уваги менеджерів підприємства.

Власному капіталу належить провідна роль у створенні та функціонуванні підприємства. Основою класифікаційної градації власного капіталу підприємства можна назвати його поділ на вкладений та нагромаджений. Оскільки, вкладений капітал – це внески учасників, а накопичений формується в процесі фінансово-господарської діяльності підприємства, можемо узагальнити визначення поняття власного капіталу і сформулювати його так: власний капітал – це фінансові ресурси, що вкладає та додатково нагромаджує підприємство для організації та фінансування господарської діяльності [20]. Власний капітал підприємства може формуватися як за рахунок, зовнішніх, так і за рахунок внутрішніх джерел. Їх систематизацію наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2. - Джерела формування власних фінансових ресурсів підприємства

Джерела	Склад джерел
Внутрішні джерела	1. Прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства. 2. Амортизаційні відрахування від основних засобів і нематеріальних активів. 3. Інші внутрішні джерела формування власних фінансових ресурсів
Зовнішні джерела	1. Залучення додаткового пайового або акціонерного капіталу. 2. Одержання підприємством безплатної фінансової допомоги. 3. Інші джерела формування власних фінансових ресурсів

Джерело: складено автором на основі [20, 21].

У складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце належить прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства. Він формує найбільшу частину його власних фінансових ресурсів, забезпечує приріст власного капіталу, а відповідно, і ріст ринкової вартості підприємства. Певну роль у складі внутрішніх джерел виконують також амортизаційні відрахування, особливо в підприємствах із високою вартістю власних основних засобів і нематеріальних активів. Проте, суму власного капіталу підприємства вони не збільшують, а лише є засобом його реінвестування. Інші внутрішні джерела не відіграють помітної ролі у формуванні власних фінансових ресурсів підприємства [16].

У науково-практичній літературі можна зустріти дві основні концепції трактування сутності та класифікації внутрішніх джерел фінансування:

- зорієнтований на фінансові результати;
- зорієнтований на рух грошових потоків [16, 22].

Такий поділ зумовлений тим, що не завжди доходи та витрати підприємства, відображені у звіті про фінансові результати, збігаються з грошовими надходженнями (видатками) в рамках операційної та інвестиційної діяльності відповідного періоду. Дискусійним є питання віднесення до внутрішніх джерел фінансування грошових надходжень від інвестиційної діяльності, зокрема відсотків, дивідендів, виручки від реалізації необоротних активів, фінансових інвестицій тощо. Прихильники віднесення зазначених надходжень до зовнішніх фінансових джерел обґрунтовують свою позицію тим, що дезінвестиції та

фінансові доходи не є результатом операційної діяльності, а отже, не можуть розглядатися як внутрішнє фінансування.

Для підприємств, які не мають змоги залучити кошти із зовнішніх фінансових джерел (через низьку кредитоспроможність чи інвестиційну привабливість), внутрішнє фінансування є єдиним способом забезпечення фінансовими ресурсами.

У складі зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів провідне місце належить залученню підприємством додаткового пайового (шляхом додаткових внесків у статутний фонд) або акціонерного (шляхом додаткової емісії та реалізації акцій) капіталу. Для окремих підприємств одним із зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів може бути надана їм безплатна фінансова допомога, яку отримують, як правило, лише окремі державні підприємства. До числа інших зовнішніх джерел входять безплатно передані підприємству матеріальні та нематеріальні активи, що включаються до складу його балансу.

При цьому, необхідно взяти до уваги те, що за рахунок власних коштів підприємства створюють мінімальні запаси товарно-матеріальних цінностей. Однак потреба у коштах для створення запасів протягом року коливається, особливо в підприємствах із сезонним характером виробництва. Отже, підприємства мають вкладати в оборотні кошти мінімум власних фінансових ресурсів у розмірах, достатніх для створення лише мінімальних запасів товарно-матеріальних цінностей і витрат виробництва. Всі інші потреби в оборотних коштах доцільно задовольняти за рахунок позикових ресурсів, переважно – банківських кредитів на умовах строковості й поворотності.

Позиковий капітал, що використовується підприємством, характеризує в сукупності обсяг його фінансових зобов'язань. Згідно П(С)БО 11, зобов'язання характеризують заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди х1бі.

Позиковий капітал може утворюватись за рахунок двох основних груп джерел позикових коштів:

1. Внутрішніх джерел

2. Зовнішніх джерел

До внутрішніх джерел належать:

- внутрішні довгострокові позикові кошти;
- внутрішні короткострокові позикові кошти;
- відстрочена та прострочена заборгованість за майно в оренді;
- реструктуризований борг за кредитами та позиками;
- довгострокові кредити та позики небанківських фінансових установ;
- відстрочена та прострочена заборгованість за облігаційними позиками;
- відстрочена податкова заборгованість;
- інші внутрішні довгострокові позикові кошти;
- короткострокові кредити й позики не сплачені в строк;
- короткостроковий товарний кредит, не сплачений строк;
- внутрішня і зовнішня кредиторська заборгованість, строк сплати якої не настав;
- прострочена внутрішня і зовнішня кредиторська заборгованість.

До зовнішніх джерел належать:

- зовнішні довгострокові позикові кошти;
- зовнішні короткострокові позикові кошти;
- довгострокові кредити банків;
- короткострокові кредити банків;
- довгострокові облігаційні позики;
- короткострокові кредити банків та небанківських фінансових установ;
- довгостроковий податковий кредит і пільги;
- довготрокові державні цільові кредити;
- фінансовий лізинг;

- довгострокові кредити та позики небанківських фінансових установ;
- короткостроковий товарний кредит;
- короткостроковий податковий кредит [16].

Отже, позиковий капітал складається з фінансових кредитів, облігаційних позик, авансів отриманих від покупців (замовників), та іншої кредиторської заборгованості, у вигляді відстрочених платежів постачальникам і підрядникам, векселів виданих, заборгованості за виплатами заробітної плати, тощо. Фінансові зобов'язання підприємств на практиці диференціюються (табл. 1.3.).

Таблиця 1.3. - Фінансові зобов'язання підприємств

Фінансові зобов'язання	Форми фінансових зобов'язань
Довгостроковий позиковий капітал (довгострокові фінансові зобов'язання)	1. Довгострокові кредити банків, термін повернення яких ще не наступив. 2. Довгострокові позикові засоби, термін повернення яких ще не наступив. 3. Довгострокові кредити і позики, не погашені в зазначений термін
Короткостроковий позиковий капітал (короткострокові фінансові зобов'язання)	1. Короткострокові кредити банків, термін повернення яких ще не наступив. 2. Короткострокові позикові засоби, термін повернення яких ще не наступив. 3. Короткострокові кредити і позики, не погашені в зазначений термін. 4. Розрахунки з кредиторами (кредиторська заборгованість). 5. Інші короткострокові фінансові зобов'язання

Джерело: складено автором на основі [8].

З таблиці 1.3. ми бачимо, що основним видом позикового капіталу можна вважати кредит. Необхідність кредитних відносин у ринковому господарстві загальновідома. Виникають дві протилежні ситуації:

- окремих підприємств, фірм, приватних осіб та інших учасників ринкових відносин утворюються тимчасово вільні гроші (надлишки коштів у вигляді амортизаційних відрахувань, тимчасово "зайві" кошти через незбіг у часі реалізації товарів та послуг і придбання нових партій сировини, матеріалів тощо, а також у зв'язку з сезонним виробництвом; кошти заощадженні, але не використані для нового будівництва,

реновації основних фондів, виплати заробітної плати, грошові доходи й заощадження населення).

- в учасників ринкових відносин виникає потреба в додаткових грошових ресурсах понад ті, які вони мають на даний момент. Ця суперечність вирішується за допомогою кредиту.

Поняття «кредит» є однією з найскладніших економічних категорій. Тому в економічній теорії присутні дискусії навколо питань, пов'язаних із сутністю та роллю кредиту. Найбільш поширеними в економічній літературі є два підходи до визначення сутності кредиту:

- ототожнення кредиту з цінністю, яка передається одним економічним суб'єктом іншому в позику. При такому підході увага дослідника зміщується на саму позику, її правову форму;
- ототожнення кредиту з певним видом економічних відносин, які формуються в суспільстві. Такий підхід дає змогу глибше дослідити економічні аспекти кредиту, економічні чинники його існування, основи та закономірності його руху.

Найкраще суть кредиту проявляється у принципах кредитування, серед них, виділяємо наступні:

- 1) Поворотність кредиту впливає з самої суті позичкового капіталу.
- 2) Платність. За отримання грошей у позику необхідно платити позичковий відсоток.
- 3) Цільовий характер кредиту. Банк ніколи не видає кредит, якщо не знає на що будуть витрачені гроші.
- 4) Строковість. Кредити видаються на конкретні строки, після закінчення яких вони мають бути повернені.
- 5) Матеріальна забезпеченість кредиту. Сума кредиту не може перевищувати вартість майна позичальника.

Отже, за своєю сутністю кредит - це суспільні відносини, що виникають між економічними суб'єктами у зв'язку з передачею один одному в тимчасове

користування вільних коштів (вартості) на засадах зворотності, платності та добровільності [8].

Дослідивши сутність та джерела утворення власного та позикового капіталу підприємства, можемо сформулювати переваги даних джерел фінансування підприємства. Основними серед них є:

Переваги власного капіталу:

- власний капітал є фінансовою основою підприємства;
- залучення власного капіталу є більш простим порівняно з залученням позикового капіталу, яке корелює з тим, що рішення, пов'язані із збільшенням капіталу приймають власники та менеджери підприємства без необхідності отримання згоди від інших господарюючих суб'єктів;
- власний капітал забезпечує більш високу можливість генерування прибутку в усіх сферах діяльності.

Переваги позичкового капіталу:

- достатньо широкі можливості залучення, особливо за високого кредитного рейтингу підприємства;
- забезпечує ріст фінансового потенціалу підприємства за необхідності суттєвого розширення його активів та зростання темпів росту обсягів його господарської діяльності;
- більш низька вартість порівняно до власного капіталу за рахунок забезпечення ефекту "податкового щита";
- можливість генерувати приріст фінансової рентабельності (коефіцієнт рентабельності власного капіталу) [10].

Фінансування виробничого підприємства має свої особливості, зумовлені специфікою його діяльності. Основні джерела фінансування для такого підприємства можуть бути розділені на внутрішні та зовнішні.

Внутрішні джерела фінансування включають:

1. Нерозподілений прибуток, як один з найважливіших джерел, оскільки використання прибутку не потребує додаткових витрат на залучення капіталу.

Переваги: відсутність відсоткових платежів та контроль з боку зовнішніх інвесторів.

Недоліки: може бути обмеженим в обсязі, особливо якщо підприємство працює в умовах низької прибутковості.

2. Амортизаційні відрахування. Використання амортизаційних відрахувань дозволяє фінансувати оновлення та модернізацію виробничих потужностей.

Переваги: стабільність і передбачуваність даного джерела фінансування.

Недоліки: обмежений обсяг, який залежить від величини амортизаційних нарахувань.

3. Резерви та фонди, оскільки підприємства можуть створювати різні резерви (наприклад, ремонтний фонд) для фінансування специфічних потреб.

Переваги: цілеспрямоване використання коштів.

Недоліки: можуть бути обмежені в обсязі.

Зовнішні джерела фінансування включають:

1. Банківські кредити, як один з найпоширеніших зовнішніх джерел фінансування. Кредити можуть бути короткостроковими (для покриття оборотного капіталу) та довгостроковими (для капітальних інвестицій) [24].

Переваги: можливість отримання значних сум на різні потреби.

Недоліки: високі відсоткові ставки, необхідність застави та можливий контроль з боку банку.

2. Лізинг, зокрема його використання для придбання обладнання дозволяє підприємству користуватися основними засобами без значних одноразових витрат [24].

Переваги: зменшення фінансового навантаження, можливість модернізації обладнання.

Недоліки: високі сукупні витрати в порівнянні з прямою покупкою, необхідність регулярних платежів.

3. Факторинг, а саме продаж дебіторської заборгованості факторинговій компанії для швидкого отримання грошових коштів [24].

Переваги: швидке отримання готівки, зменшення ризику неплатежів.

Недоліки: висока вартість послуг факторингу, можливість втрати частини прибутку.

4. Залучення капіталу через емісію акцій дозволяє отримати фінансування без необхідності повернення коштів [24].

Переваги: залучення значних коштів, відсутність відсоткових платежів.

Недоліки: розмивання частки існуючих власників, необхідність дивідендних виплат.

В даному аспекті варто розглянути специфічні особливості виробничих підприємств. По-перше це високі капітальні витрати. Виробничі підприємства потребують значних інвестицій у обладнання та технології. Також, постає необхідність фінансування регулярного оновлення та модернізації виробничих потужностей. По-друге це високі операційні витрати. Витрати на сировину, матеріали, енергоносії та інші операційні витрати можуть бути значними. Потреба у постійному оборотному капіталі для забезпечення безперебійного виробництва. По-третє це циклічність виробництва. Виробничі підприємства можуть відчувати сезонні коливання попиту на свою продукцію, що вимагає гнучкого підходу до управління фінансами. Необхідність у короткостроковому фінансуванні для покриття витрат у періоди низької активності.

Враховуючи ці особливості, виробничі підприємства повинні розробляти збалансовану структуру джерел фінансування, яка забезпечить їм стабільність та гнучкість у фінансовій діяльності.

1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності використання капіталу підприємства

Основною метою діяльності підприємства на ринку є ефективне використання власного капіталу й отримання прибутку шляхом здійснення виробничої та іншої господарської діяльності. Всі методики, які пов'язані, наприклад, з розширенням асортименту товарів, покращенням організаційної структури, виходом на нові

ринки, підвищенням ефективності діяльності підприємства, все це сприяє задоволенню потреб споживачів та отримання компанією доходів від реалізації продукції (товарів), робіт, послуг.

Для того, щоб охарактеризувати економічну ефективність діяльності підприємств, перш за все, доцільно представити теоретичні аспекти таких понять як «ефект», «ефективність», «результативність», «рентабельність», «прибутковість», «доходність» та «ефективність діяльності» [10].

На перший погляд всі ці поняття є однаковими, проте, це не так, оскільки кожне з них має різну економічну сутність та методологічний інструментарій аналізу і оцінювання. Згідно значення ефективності, «ефект» – це результат реалізації заходів, спрямованих на підвищення ефективності виробництва за рахунок економії та раціонального використання всіх виробничих ресурсів.

Економічна ефективність – це термін, який використовується для оцінки результатів господарської діяльності підприємства в порівнянні із зусиллями, пов'язаними з відповідною діяльністю. Економічна ефективність є основним якісним фактором економічного зростання організації, оскільки забезпечує абсолютне зростання її результатів при тій же величині зусиль. Економічна ефективність включає в себе рентабельність, яка є загальним показником ефективності.

Економічна ефективність інвестицій є ключовим індикатором розвитку як компаній, так і економіки в цілому. Ефективними вважаються тільки ті інвестиції, які приносять прибуток. Загальний сукупний прибуток, отриманий протягом терміну служби економічних інвестицій, спрямований на повне відшкодування витрат на інвестиції і забезпечення додаткового прибутку, максимізація якого є однією з цілей компанії.

Рентабельність визначається як здатність компанії отримувати прибуток від своєї економічної діяльності, використовуючи свої ресурси, і вона являє собою економічний інструмент, який лежить в основі всіх рішень компанії, що стосуються управління діяльністю і відносин з діловими партнерами; тому він набуває статусу важливого критерію, використовуваного для оцінки економічної ефективності.

Рентабельність є однією з найважливіших форм економічної ефективності. Незалежно від видів економічної діяльності та ресурсів, залучених або споживаних, економічні ефекти в кінцевому підсумку матеріалізуються в прибуток, одержуваний підприємством. Звичайно, прибуток і рентабельність характеризують економічну ефективність виробництва на мікроекономічному рівні в тісному зв'язку з іншими показниками, використовуваними для вимірювання економічних показників підприємства, такими як: продуктивність праці, якість продукції, собівартість продукції і т. ін. З них, продуктивність праці має найбільший вплив на прибуток і рентабельність і призводить до зростання прибутку, з одного боку, за рахунок збільшення обсягу виробництва, а з іншого боку, за рахунок зниження витрат на одиницю продукції.

Для повного оцінювання показників ефективності використовують сукупність даних, що відображаються у бухгалтерських, фінансових, управлінських та інших облікових звітах підприємства. Якщо говорити коротко, то ефективність – це оцінювання та порівняння отриманих результатів від діяльності підприємства з обсягом ресурсів, які були витрачені. Даний показник показує не тільки результат, але і яким чином він був досягнутий. Тому для розрахунку використовують відносні показники, що розраховуються на основі результату та витрат у процесі діяльності компанії.

Традиційним підхід заснований на класичній моделі компанії «Дюпон» (модель Дюпон), яка характеризує рентабельність капіталу та передбачає оцінку ефективності на основі двох груп показників – узагальнюючих показників першого рівня, які відображають ефективність діяльності підприємства в цілому. У ході їх обґрунтування порівнюються результативні показники з витратами всіх ресурсів, показниками другого рівня. Останні оцінюють ефективність використання окремих видів ресурсів підприємства.

Багатофакторний підхід через складність обрахунків та використання спеціальних індексів застосовується дуже рідко, оскільки для складання певної оцінки потрібно витратити багато часу, і не завжди можна знайти вихідні дані для

обрахунків. Через свою складність даний метод відійшов з сучасної практики і індекси, що використовуються в даному підході не стали загальновизнаними.

Для більш простого та ґрунтового аналізу ефективності діяльності підприємства використовують систему збалансованих показників – ЗСП (BSC), КРІ, що включає в себе різного роду фінансові та нефінансові показники, які використовують комплексний підхід. Рентабельність в даному випадку відходить на другий план. Система показників, що використовує даний метод об'єднує в собі більшість існуючих показників в певні групи, що і надає змогу більш детально проаналізувати економічну ефективність діяльності підприємства. Проте через складність у застосуванні та обмеженість, дана система поступається традиційним методам оцінки ефективності діяльності підприємства [28].

Розглянемо детальніше традиційний підхід, що базується на рентабельності. Виділяють дві групи показників, що використовуються для аналізу діяльності підприємства. Показниками першого рівня для оцінки ефективності діяльності підприємства є: рентабельність активів; рентабельність власного капіталу; рентабельність продукції; рентабельність операційної діяльності; рентабельність продажів; рентабельність інвестицій. Показники другого рівня надають змогу більш детально провести аналіз ефективності діяльності підприємства, оскільки використовують окремі види ресурсів і концентруються на них. Краще проводити аналіз показників ефективності діяльності підприємства в динаміці, оскільки абсолютне значення не можна порівнювати з альтернативними значеннями, наприклад, рентабельність основних засобів з депозитом в банку, бо отриманий прибуток є не результатом одного виду активів, а всіх їх у сукупності [28].

Узагальнюючі показники першого рівня відображають загальну ефективність діяльності підприємства, порівнюючи результативні показники з витратами всіх ресурсів. Основні показники першого рівня включають:

1. Рентабельність власного капіталу (ROE)

$$\text{ROE} = \text{Чистий прибуток} / \text{Власний капітал} \times 100\% \quad (1.1)$$

Показує, скільки чистого прибутку підприємство отримує на кожну одиницю власного капіталу. Це ключовий показник для інвесторів, оскільки він відображає дохідність їхніх інвестицій.

2. Рентабельність активів (ROA):

$$ROA = \text{Чистий прибуток} / \text{Активи} \times 100\% \quad (1.2)$$

Відображає ефективність використання активів підприємства для генерації прибутку.

Показники другого рівня оцінюють ефективність використання окремих видів ресурсів підприємства і дозволяють більш детально аналізувати фінансову діяльність. Основні показники другого рівня включають:

1. Маржинальна рентабельність продажів (ROS):

$$ROS = \text{Операційний прибуток} / \text{Виручка} \times 100\% \quad (1.3)$$

Показує, яку частку від виручки складає операційний прибуток, і характеризує здатність підприємства генерувати прибуток з кожної одиниці продажу.

2. Коефіцієнт оборотності активів:

$$\text{Коефіцієнт оборотності активів} = \text{Виручка} / \text{Активи} \quad (1.4)$$

Відображає, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для генерації виручки.

В цілому, модель Дюпон об'єднує показники першого і другого рівня для комплексного аналізу рентабельності капіталу. Основна формула моделі Дюпон для рентабельності власного капіталу (ROE) виглядає наступним чином:

$$ROE = ROS \times \text{Коефіцієнт оборотності активів} \times \text{Фінансовий важіль} \quad (1.5)$$

Де:

ROS – маржинальна рентабельність продажів.

Коефіцієнт оборотності активів – показник ефективності використання активів.

Фінансовий важіль (Equity Multiplier) – відношення активів до власного капіталу, що відображає рівень фінансового ризику, пов'язаного з використанням боргового фінансування.

Модель Дюпон дозволяє розкласти рентабельність власного капіталу (ROE) на три складові, що допомагає зрозуміти, які фактори найбільше впливають на рентабельність підприємства:

Маржинальна рентабельність продажів (ROS) визначає, наскільки ефективно підприємство контролює свої витрати. Високий ROS свідчить про здатність підприємства генерувати значний прибуток з кожної одиниці продажу.

Коефіцієнт оборотності активів показує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для генерації виручки. Високий коефіцієнт свідчить про ефективне управління активами.

Фінансовий важіль відображає, як підприємство використовує боргове фінансування для збільшення рентабельності власного капіталу. Високий фінансовий важіль свідчить про високий рівень боргу, що може підвищити ризики, але й збільшує потенційну прибутковість.

Переваги:

- Комплексний підхід до аналізу рентабельності капіталу.
- Можливість ідентифікації ключових факторів, що впливають на рентабельність.
- Використання зрозумілих і легко розрахованих фінансових показників.

Недоліки:

- Модель не враховує зовнішні фактори, такі як ринкові умови та економічні зміни.
- Потребує точних і достовірних фінансових даних.
- Може бути складною для розуміння без належного фінансового досвіду.

Таким чином, модель Дюпон є ефективним інструментом для оцінки рентабельності капіталу підприємства і дозволяє виявити слабкі місця у фінансовому управлінні, що може стати основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Для оцінювання ефективності використання основних засобів підприємства використовують наступні показники: віддача основних засобів, рентабельність основних засобів. При оцінці ефективності трудових ресурсів підприємства

користуються групою показників, які показують відношення обсягу реалізованої продукції, товарообороту та прибутку, до середньої чисельності працівників чи суми витрат на оплату праці одного працівника: виробіток, трудомісткість, продуктивність праці [28].

Для визначення ефективності використання основних фондів підприємства аналізують активи підприємства, що мають свою відповідну вартість та не втрачають свою матеріально-речову форму в процесі виробництва, утворюють виробничо-технічну базу та формують виробничу потужність підприємства. При оцінці ефективності задіяних основних фондів визначають наступні показники: фондоддача, фондомісткість, рентабельність основних засобів (ОЗ).

Оцінка ефективності діяльності підприємства посідає важливу роль у системі діяльності та управлінням компанією, тому отримані результати оцінювання показників ефективності можуть бути використані для подальшого розвитку підприємства, формування як стратегічних, так і тактичних цілей.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ТОВ "АГРО МЕЛІОРАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ"

2.1. Загальна характеристика підприємства і його фінансово-господарської діяльності

Компанія ТОВ "Агро Меліоративні Технології" зареєстрована 12.04.2012 за юридичною адресою Україна, 08700, Київська обл., місто Обухів, мікрорайон Петровський, буд. 18, кв 5.

Розмір статутного капіталу складає 1 004,00 грн.

На момент останнього оновлення даних 12.05.2023 стан організації - Не перебуває в процесі припинення.

Код ЄДРПОУ – 37850858 [12].

Дата реєстрації - 12.04.2012 (11 років 1 місяць).

Організаційно-правова форма - Товариство з обмеженою відповідальністю.

Форма власності - Недержавна власність.

Види діяльності:

Основний:

42.21 Будівництво трубопроводів

Інші:

- 46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням
- 47.99 Інші види роздрібної торгівлі поза магазинами
- 71.12 Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах [23].

Основними правовими актами, які регулюють діяльність "Агро Меліоративні Технології" є:

- Господарський кодекс України від 27.02.2021 року № 436-1V [9],

- Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців» від 06.12.2020 року № 755-IV [13],
- Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.10.2021 року № 2275-VIII [14];
- Закон України «Про ціни та ціноутворення» від 10.12.2021 року № 5007-VI [15];
- Цивільний кодекс України від 11.10.2013 року № 435-IV [26],
- Статут підприємства, у якому визначаються власник та найменування підприємства, його місцезнаходження, предмет і цілі діяльності, органи управління, порядок їх формування, компетенція та повноваження трудового колективу і його виборчих органів, порядок утворення майна підприємства, умови реорганізації та припинення діяльності підприємства.

ТОВ "Агро Меліоративні Технології" займає значне місце на ринку виробництва трубопроводів, що відображає її довгу історію та постійний розвиток у галузі. Компанія спеціалізується на виробництві високоякісних трубопроводів для різних сфер застосування, включаючи промислові, водопровідні, газові та меліоративні системи. Завдяки своєму акценту на інновації та використанню передових технологій, "Агро Меліоративні Технології" вдалось зарекомендувати себе як надійного постачальника з високими стандартами якості продукції.

Підприємство «Агро Меліоративні Технології» діє на основі лінійно-функціональної організаційної структури. Розглянемо її на рис. 2.1.

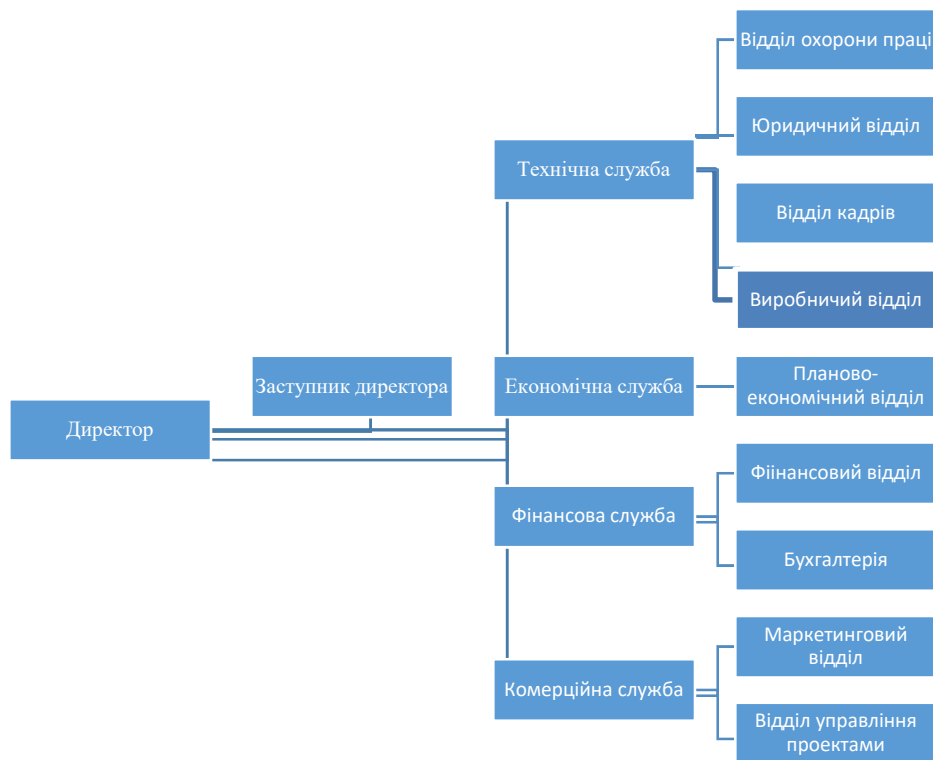

Рисунок 2.1. - Організаційна структура ТОВ «Агро Меліоративні Технології»

Джерело: складено автором.

З рис. 2.1. ми бачимо, що організаційна структура підприємства характеризується великим числом горизонтальних і вертикальних зв'язків. Керівнику організації безпосередньо підпорядковуються його заступники за функціями (маркетинг, фінанси, персонал).

На чолі ТОВ «Агро Меліоративні Технології» стоїть генеральний директор, який координує діяльність всієї організації. У його компетенції знаходяться всі питання поточної діяльності ТОВ «МАГ АУДІО», за винятком питань, віднесених до компетенції загальних зборів підприємства.

Кожен підрозділ (сектор збуту, виробничий сектор, технічний сектор) підприємства володіє в деякій мірі адміністративно-господарською самостійністю, тобто має право приймати і забезпечувати виконання відповідних управлінських рішень в межах своєї компетенції, визначеної для кожного підрозділу генеральним директором.

Усі підрозділи діляться на здійснюють безпосередньо свою діяльність відділи, заради якої вони створюються.

Лінійна структура управління ТОВ «Агро Меліоративні Технології» проявляється в тому, що кожний підлеглий має свого керівника і в кожному підрозділі виконується весь комплекс робіт, пов'язаних із його управлінням. Як бачимо з рис. 2.1. при генеральному директорові підприємства створений апарат з його заступників (керівників структурних секторів), яким делегується значна частина повноважень в межах даних структурних підрозділів.

Функціональна структура управління ТОВ «Агро Меліоративні Технології» виражається в тому, що при кожному виробничому секторі створено спеціалізовані, по виконуваних функціях відділи.

Загальний керівник здійснює лінійну дію на всіх учасників структури, а керівники функціональних відділів (економічного, технічного, фінансового) надають функціональне сприяння виконавцям робіт.

Управлінські кадри підприємства «Агро Меліоративні Технології» можна поділити на 3 групи:

1. Керівники (менеджери).
2. Спеціалісти.
3. Допоміжний управлінський персонал.

До керівників відносяться лінійні та функціональні керівники. Лінійні керівники (менеджери) спрямовують, координують і стимулюють діяльність учасників виробничого процесу, тобто це директори підприємств. До функціональних керівників відносять спеціалістів, які самостійно керують планово-економічними та іншими функціональними службами (головні спеціалісти, начальники відділів). До спеціалістів відносяться маркетологи, економісти та бухгалтери підприємства. Допоміжний персонал підприємства включає прибиральниць, водіїв, кур'єрів.

В даному аспекті варто вказати основні переваги та недоліки даного виду організаційної структури для аналізованого підприємства.

Переваги такого типу структури:

- чіткість і простота взаємодії;
- надійний контроль та дисципліна;

- оперативність прийняття та виконання управлінських рішень;
- економічність за умов невеликих розмірів організації.

Недоліки такого типу структури можна виявити:

- потреба у керівниках універсальної кваліфікації;
- обмеження ініціативи працівників нижчих рівнів;
- можливість необґрунтованого збільшення управлінського апарату.

Розглянемо основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. - Основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства ТОВ «Агро Меліоративні Технології» за період 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення (+,-)		Темп росту, %	
	2020	2021	2022	2021 р.	2022 р.	2021 р.	2022р.
Чиста виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	25994,8	44339,4	17015	18344,6	-27324,4	1,71	0,65
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	22004,9	35857,9	10455,6	13853	-25402,3	1,63	0,48
Витрати на 1 грн. продукції, грн.	1,18	1,24	1,63	0,055212	0,390827	1,05	1,38
Валовий прибуток (+) або збиток (-) звітного періоду, тис. грн.	3989,9	8481,5	6559,4	4491,6	-1922,1	2,13	1,64
Фінансові результати від звичайної діяльності, тис. грн.	172,8	242,3	250,4	69,5	8,1	1,40	1,45
Чистий прибуток (+), збиток (-), тис. грн.	1 575,60	4908,4	2682,8	3332,8	-2225,6	3,12	1,70
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги на кінець року, тис. грн.	8321,9	8851,1	9062,7	529,2	211,6	1,06	1,09
Кредиторська заборгованість за продукцію на кінець року, тис. грн.	11 144,30	13 155,30	11 788,60	2011	-1366,7	1,18	1,06
Нерозподілений прибуток(+), непокритий збиток(-), тис. грн.	5 248,10	10151,9	12842,2	4903,8	2690,3	1,93	2,45

Джерело: складено автором на основі Додатку А, Додатку Б, Додатку В.

Чиста виручка від реалізації товарів та послуг у порівнянні 2021 року із 2020 р. мала тенденцію до зростання, проте якщо порівнювати 2022 р. та 2021 р. ми бачимо суттєве зменшення, а саме на 27324,4 тис. грн..

Як щодо інших показників, то у порівнянні 2021 та 2020 року:

- зростання собівартості на 1,63%;
- зростання витрат на 1 грн. продукції, а саме на 1,05;
- зростання валового прибутку на 2,13%;
- зростання фінансового результату на 1,40%;
- зростання чистого прибутку на 3,12%.

Як щодо інших показників, то у порівнянні 2022 та 2021 року:

- зменшення собівартості на 0,48%;
- зростання витрат на 1 грн. продукції, а саме на 1,38;
- зменшення валового прибутку на 1,64%;
- зростання фінансового результату на 1,45%;
- зменшення чистого прибутку на 1,70%.

Середня заробітна плата працівника на підприємстві становить 7500 в 2022 році, що є досить оптимальним значенням.

Загалом, зниження показників у 2022 році спричинене військовим станом на території України у зв'язку з воєнною агресією росії та розгорнення на нашій території воєнних дій. В цілому підприємство має всі шанси оговтатись після кризи та нарощувати свою діяльність, як і попередні роки.

2.2. Аналіз формування капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології"

На рис. 2.2. розглянемо структуру капіталу підприємства за 2022 р.

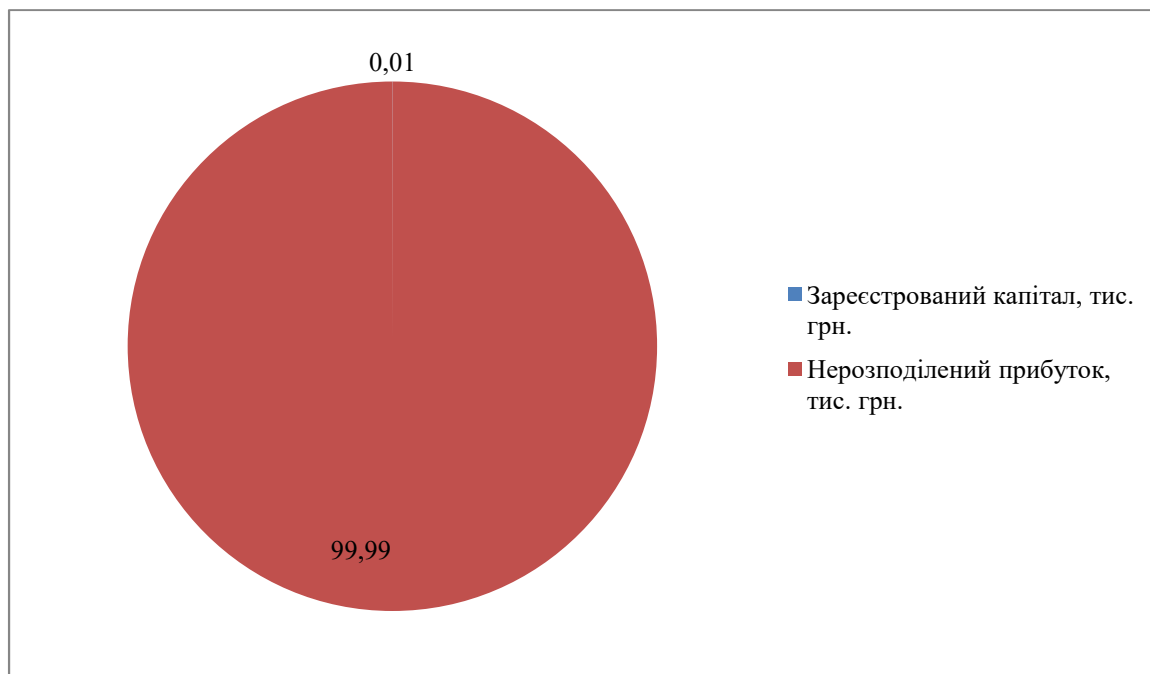

Рисунок 2.2. – Структура капіталу підприємства ТОВ "Агро Меліоративні Технології" за 2022 рік

Джерело: складено автором на основі Додатку А, Б, В.

З рис. 2.2. ми бачимо, що у структурі капіталу переважає нерозподілений прибуток, який становить 99,9%.

У таблиці 2.2. розглянемо динаміку формування капіталу.

Таблиця 2.2. - Динаміка формування власного капіталу ТОВ «Агро Меліоративні Технології» за період 2020-2022 рр., тис.грн.

Показники	Звітний період			Абсолютне відхилення (+,-)		Темп росту, %	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021 р.	2022 р.	2021/2020	2022/2021
Статутний капітал	1	1	1	0,00	0,00	1,00	1,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	5 243,50	10 151,90	12 836,60	4908,40	2684,70	1,94	1,26
Усього власного капіталу	5 244,50	10 152,90	12 837,60	4908,40	2684,70	1,94	1,26

Джерело: складено автором на основі Додатку А, Додатку Б, Додатку В.

Аналіз динаміки формування капіталу ТОВ «Агро Меліоративні Технології» за період 2020-2022 рр. демонструє значне зростання нерозподіленого прибутку. Протягом цього часу компанія змогла суттєво збільшити свої фінансові показники.

Капітал залишався на стабільному рівні протягом усього періоду, без змін у абсолютних значеннях і темпах росту. Це вказує на те, що влас капітал компанії не зазнав жодних змін або перетворень у структурі.

Нерозподілений прибуток зріс з 5243,50 тис. грн у 2020 році до 12836,60 тис. грн у 2022 році, що означає, що компанія змогла майже подвоїти свій нерозподілений прибуток у 2021 році, збільшивши його на 4908,40 тис. грн (темп росту 1,94 рази). У 2022 році темп росту дещо сповільнився до 1,26 рази, з додатковим зростанням на 2684,70 тис. грн.

Загальний капітал компанії відповідно збільшився з 5244,50 тис. грн у 2020 році до 12837,60 тис. грн у 2022 році. Цей показник також відобразив значне зростання на 1,94 рази у 2021 році та на 1,26 рази у 2022 році. Це свідчить про те, що зростання капіталу було забезпечено виключно за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку.

Таким чином, компанія демонструє стабільність основного капіталу та значний приріст нерозподіленого прибутку, що позитивно відображається на загальній фінансовій стійкості ТОВ «Агро Меліоративні Технології».

У таблиці 2.3. розглянемо динаміку формування зобов'язань.

Таблиця 2.3. - Динаміка формування зобов'язань ТОВ «Агро Меліоративні Технології» за період 2020-2022 рр., тис.грн.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення (+,-)		Темп росту, %	
	2020	2021	2022	2021 р.	2022 р.	2021/ 2020	2022/ 2021
II, Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	395	395	0	0,00	-395,00	1,00	0,00
III, Поточні зобов'язання Короткострокові кредити банків	0	0	0	0	0	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	11 144,30	13 155,30	11 788,30	2011,00	-1367,00	1,18	0,90

Показники	Звітний період			Абсолютне відхилення (+,-)		Темп росту, %	
	2020	2021	2022	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021
розрахунками з бюджетом	345,9	183	118,5	-162,90	-64,50	0,53	0,65
Інші поточні зобов'язання	15 965,40	27 188,60	33 032,40	11223,20	5843,80	1,70	1,21
Усього поточних зобов'язань	27 455,60	40 526,90	44 939,20	13071,30	4412,30	1,48	1,11
Всього зобов'язань	27850,60	40921,90	44939,20	13071,30	4017,30	1,47	1,10

Джерело: складено автором на основі Додатку А, Додатку Б, Додатку В.

Аналіз динаміки формування зобов'язань ТОВ «Агро Меліоративні Технології» за період 2020-2022 рр. розкриває суттєві зміни в структурі та обсягах зобов'язань компанії, що відображають різні аспекти її фінансової діяльності.

У 2020 та 2021 роках компанія мала довгострокові зобов'язання на рівні 395 тис. грн. Однак у 2022 році ці зобов'язання повністю зникли, що відобразилося абсолютним зменшенням на 395 тис. грн. Темп росту у 2022 році становить 0,00, що свідчить про повну ліквідацію довгострокових зобов'язань.

Протягом аналізованого періоду компанія не мала короткострокових кредитів банків, що може свідчити про відсутність потреби у зовнішньому фінансуванні або про достатню ліквідність для покриття поточних витрат.

Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги зросла з 11144,30 тис. грн у 2020 році до 13155,30 тис. грн у 2021 році (темп росту 1,18). Однак у 2022 році цей показник зменшився до 11788,30 тис. грн, що відображає зниження на 1367 тис. грн і темп росту 0,90. Це може вказувати на покращення платіжної дисципліни або зменшення обсягів закупівель.

Зобов'язання за розрахунками з бюджетом зменшилися з 345,9 тис. грн у 2020 році до 183 тис. грн у 2021 році (темп росту 0,53). У 2022 році вони знизилися ще більше до 118,5 тис. грн, що відображає темп росту 0,65. Це зменшення може свідчити про більш ефективне управління податковими зобов'язаннями.

Інші поточні зобов'язання значно зросли з 15965,40 тис. грн у 2020 році до 27188,60 тис. грн у 2021 році (темп росту 1,70). У 2022 році цей показник

збільшився до 33032,40 тис. грн, що становить темп росту 1,21. Значне зростання інших поточних зобов'язань може вказувати на збільшення різних видів короткострокових зобов'язань, можливо, пов'язаних з операційною діяльністю компанії.

Загальна сума поточних зобов'язань збільшилася з 27455,60 тис. грн у 2020 році до 40526,90 тис. грн у 2021 році (темп росту 1,48). У 2022 році вона зросла до 44939,20 тис. грн, що відображає темп росту 1,11. Це свідчить про загальне зростання короткострокових зобов'язань компанії, що може вказувати на збільшення операційної активності та потребу у додаткових ресурсах для фінансування поточних операцій.

Аналіз показує, що ТОВ «Агро Меліоративні Технології» зазнало значних змін у структурі своїх зобов'язань протягом 2020-2022 років. Повна ліквідація довгострокових зобов'язань та значне зростання поточних зобов'язань, особливо інших поточних зобов'язань, відображають зміну фінансової стратегії компанії. Зниження зобов'язань за розрахунками з бюджетом і кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги у 2022 році може свідчити про покращення управління поточними фінансами та підвищення ефективності платіжної дисципліни.

У табл. 2.4. розглянемо структуру капіталу компанії.

Таблиця 2.4. – Структура власного капіталу ТОВ «Агро Меліоративні Технології» за період 2020-2022 рр., %

Назва рядка	2020	2021	2022
Статутний капітал	0,02	0,01	0,01
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	99,98	99,99	99,99
Усього за розділом I	100,00	100,00	100,00

Джерело: складено автором на основі Додатку А, Додатку Б, Додатку В.

Частка статутного капіталу у структурі загального капіталу компанії зменшилася з 0,02% у 2020 році до 0,01% у 2021 та 2022 роках, що свідчить про те, що основний капітал компанії займає дуже незначну частку в загальній структурі капіталу. Така низька частка може вказувати на те, що компанія покладається переважно на інші джерела фінансування або що власний капітал компанії був сформований у мінімально необхідному розмірі.

Частка нерозподіленого прибутку у структурі загального капіталу значно перевищує частку основного капіталу. У 2020 році вона становила 99,98%, а у 2021 та 2022 роках збільшилася до 99,99%. Це вказує на те, що компанія успішно накопичує прибуток і не розподіляє його серед акціонерів або на інші цілі. Велика частка нерозподіленого прибутку може свідчити про консервативну фінансову політику, спрямовану на реінвестування прибутків у розвиток бізнесу або на створення фінансової "подушки безпеки".

Загальна структура капіталу компанії залишалася стабільною протягом усього аналізованого періоду. Частка капіталу та нерозподіленого прибутку не зазнала суттєвих змін, що відображає певну стабільність фінансового стану компанії.

У табл. 2.5. розглянемо структуру зобов'язань компанії. Як бачимо, частка довгострокових зобов'язань зменшилася з 1,42% у 2020 році до 0,97% у 2021 році, а у 2022 році зникла зовсім, становивши 0,00%. Це свідчить про те, що компанія повністю ліквідувала свої довгострокові зобов'язання. Така тенденція може вказувати на бажання компанії знизити залежність від довгострокового фінансування або на досягнення фінансової стабільності, що дозволило погасити ці зобов'язання.

Таблиця 2.5. – Структура зобов'язань ТОВ «Агро Меліоративні Технології»
за період 2020-2022 рр., %

Назва рядка	2020	2021	2022
II, Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1,42	0,97	0,00
III, Поточні зобов'язання Короткострокові кредити банків	0,00	0,00	0,00
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	40,01	32,15	26,23
розрахунками з бюджетом	1,24	0,45	0,26
Інші поточні зобов'язання	57,33	66,44	73,50
Усього за розділом III	98,58	99,03	100,00
Всього зобов'язань	100	100	100

Джерело: складено автором на основі Додатку А, Додатку Б, Додатку В.

Компанія не мала короткострокових кредитів банків у жодному з аналізованих років, що може свідчити про достатню ліквідність або про те, що компанія уникала зовнішнього фінансування у вигляді короткострокових кредитів.

Частка поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги знизилася з 40,01% у 2020 році до 32,15% у 2021 році та до 26,23% у 2022 році. Дане зниження може вказувати на покращення платіжної дисципліни компанії або на зменшення обсягів закупівель та операційної діяльності.

Частка поточних зобов'язань за розрахунками з бюджетом також зменшилася з 1,24% у 2020 році до 0,45% у 2021 році та до 0,26% у 2022 році. Це зниження може свідчити про ефективне управління податковими зобов'язаннями та вчасне виконання фінансових зобов'язань перед державою.

Інші поточні зобов'язання значно зросли за цей період. Їхня частка у структурі зобов'язань збільшилася з 57,33% у 2020 році до 66,44% у 2021 році та до 73,50% у 2022 році. Це свідчить про те, що компанія значно збільшила свої інші короткострокові зобов'язання, можливо, пов'язані з операційною діяльністю або внутрішніми розрахунками.

Частка поточних зобов'язань у загальній структурі зобов'язань зросла з 98,58% у 2020 році до 99,03% у 2021 році та до 100,00% у 2022 році. Це вказує на те, що на кінець аналізованого періоду всі зобов'язання компанії були короткостроковими.

У таблиці 2.6. проаналізуємо структуру звіту про капітал.

Таблиця 2.6. – Структура звіту про капітал ТОВ «Агро Меліоративні Технології» за період 2020-2022 рр., %

Назва рядка	2020 р., %	2021 р., %	2022 р., %
Статутний капітал	0,0030	0,0019	0,0017
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	15,84	19,88	22,22
Усього за розділом I	15,85	19,88	22,22
II, Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1,19	0,77	0,00
III, Поточні зобов'язання Короткострокові кредити банків	0,00	0,00	0,00
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	33,67	25,76	20,40

Назва рядка	2020 р., %	2021 р., %	2022 р., %
розрахунками з бюджетом	1,05	0,36	0,21
Інші поточні зобов'язання	48,24	53,23	57,17
Усього за розділом III	82,96	79,35	77,78
Баланс	100,00	100,00	100,00

Джерело: складено автором на основі Додатку А, Додатку Б, Додатку В.

Протягом усього аналізованого періоду структура капіталу залишалася стабільною на нульовому рівні, що свідчить про відсутність нових вкладень у власний капітал компанії протягом цього періоду.

Видимий тренд зростання відсотка нерозподіленого прибутку в структурі пасиву з 15,84% у 2020 році до 22,22% у 2022 році. Це може свідчити про активність компанії у накопиченні прибутку для майбутніх інвестицій або стратегічних цілей.

Відсутність довгострокових зобов'язань у 2022 році може вказувати на зміну стратегії фінансування компанією, або ж на оптимізацію структури капіталу.

Спостерігається зменшення відсотка поточних зобов'язань у структурі пасиву з 82,96% у 2020 році до 77,78% у 2022 році.

Продовжимо аналіз підприємства, здійснимо аналіз майна у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7. - Аналіз майна підприємства ТОВ «Агро Меліоративні Технології» за період 2020-2022 рр.

Показники	Звітний період			Абсолютне відхилення (+,-)		Темп росту, %	
	2020	2021	2022	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021
Всього майна, тис. грн.	65252,9	100934,1	114295,1	35681,20	13361,00	1,55	1,13
1.Необоротні активи тис. грн.	205	284,6	306,4	79,60	21,80	1,39	1,08
У % до майна	0,31	0,28	0,27	-0,03	-0,01	0,90	0,95
2.Оборотні активи, тис. грн.	32 890,10	51074,8	57468,9	18184,70	6394,10	1,55	1,13
У % до майна	50,40	50,60	50,28	0,20	-0,32	1,00	0,99
2.1.Запаси тис. грн.	21 063,10	36427,1	46260,5	15364,00	9833,40	1,73	1,27
У % до ОА	25,30	17,33	15,77	-7,97	-1,56	0,68	0,91
2.2.Дебіторська заборгованість, тис. грн.	8321,9	8851,1	9062,7	529,20	211,60	1,06	1,02

Показники	Звітний період			Абсолютне відхилення (+,-)		Темп росту, %	
	2020	2021	2022	2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
У % до ОА	25,30	17,33	15,77	-7,97	-1,56	0,68	0,91
2.3.Поточ. фін. інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	2 772,80	4296,5	1196,6	1523,70	-3099,90	1,55	0,28
У % до ОА	8,43	8,41	2,08	-0,02	-6,33	1,00	0,25
3.Витрати майбутніх періодів, тис. грн.	-	-	-	-	-	-	-
У % до майна	-	-	-	-	-	-	-

Джерело: складено автором на основі Додатку А, Додатку Б, Додатку В.

В цілому майно підприємства зросло на 1,13% у порівнянні 2021 та 2022 років.

Показники аналізу фінансового стану компанії за період 2020-2022 років демонструють значне зростання загальної суми майна. Протягом цього періоду майно збільшилося з 65252,9 тис. грн у 2020 році до 114295,1 тис. грн у 2022 році. Це свідчить про суттєвий приріст на 1,55 рази у 2021 році та ще на 1,13 рази у 2022 році порівняно з попереднім роком.

Необоротні активи також зросли, але менш значними темпами. Їхня частка у загальній структурі майна знизилася з 0,31% у 2020 році до 0,27% у 2022 році. Незважаючи на абсолютне зростання, їхній відсотковий вклад у загальну суму майна зменшився.

Оборотні активи зазнали значного зростання з 32890,1 тис. грн у 2020 році до 57468,9 тис. грн у 2022 році. Це вказує на позитивну динаміку зі зростанням на 1,55 рази у 2021 році та на 1,13 рази у 2022 році. Проте їхній відсотковий вклад у загальну суму майна зменшився з 50,40% у 2020 році до 50,28% у 2022 році.

Запаси зросли більш ніж удвічі з 21063,1 тис. грн у 2020 році до 46260,5 тис. грн у 2022 році, демонструючи високий темп росту у 2021 році та менший у 2022 році. Однак їхня частка у оборотних активах знизилася з 25,30% у 2020 році до 15,77% у 2022 році.

Дебіторська заборгованість показала незначне зростання протягом аналізованого періоду. Вона зросла з 8321,9 тис. грн у 2020 році до 9062,7 тис. грн у 2022 році. Її відсотковий вклад у оборотні активи знизився з 25,30% у 2020 році до 15,77% у 2022 році.

Поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти зазнали значних коливань. Після зростання з 2772,8 тис. грн у 2020 році до 4296,5 тис. грн у 2021 році, вони різко зменшилися до 1196,6 тис. грн у 2022 році. Їхня частка у оборотних активах відповідно знизилася з 8,43% у 2020 році до 2,08% у 2022 році.

В цілому, спостерігається посилення господарського потенціалу, оскільки відбулось зростання:

- оборотних активів на 24578,8 тис. грн.
- необоротних активів на 101,4 тис. грн.

Тобто у підприємства зростає обсяг наявного у розпорядженні майна.

Проаналізуємо дотримання «золотого правила» балансу. Золоте правило балансу вимагає, щоб певні частини активів були фінансовані відповідними частинами пасивів з відповідними строками. Це означає, що:

а) Фінансування необоротних активів, які потребують капіталу на довгостроковий період, має здійснюватися за рахунок власного капіталу та довгострокових позичок – перша умова;

б) Довгострокові капіталовкладення повинні бути фінансовані за рахунок довгострокових джерел фінансування. Це включає не лише необоротні активи, але і довгострокові оборотні активи, такі як стратегічні запаси сировини та інші неліквідні товари – 2 умова.

У таблиці 2.8. проаналізуємо дотримання «золотого правила» балансу компанією.

Таблиця 2.8. – Дотримання «золотого правила балансу ТОВ «Агро Меліоративні Технології» за період 2020-2022 рр.

Назва рядка	2020	2021	2022
1 умова	27,51	37,06	41,90
2 умова	9,40	15,52	41,90

Джерело: складено автором на основі Додатку А, Додатку Б, Додатку В.

Умова 1 (потреба в капіталі для фінансування необоротних активів):

- У 2020 році відсоток виконання цієї умови становив 27,51%, що вказує на те, що лише близько чверті необоротних активів було

фінансовано за рахунок власного капіталу та довгострокових позичок.

- В 2021 році відсоток зрос до 37,06%, що свідчить про покращення у виконанні умови, але все ще не досягнутої повної паралельності.
- У 2022 році спостерігається значне підвищення до 41,90%, що означає високий рівень відповідності цій умові. Це свідчить про ефективне використання власних та довгострокових джерел фінансування для необоротних активів.

Умова 2 (фінансування довгострокових капіталовкладень):

- У 2020 році виконання цієї умови складало 9,40%, що показує обмежений обсяг фінансування довгострокових капіталовкладень з довгострокових джерел.
- У 2021 році відсоток зрос до 15,52%, що свідчить про покращення, але ще потребує подальшого зростання.
- У 2022 році ця умова також досягла 41,90%, що вказує на повне виконання. Це означає, що усі довгострокові капіталовкладення фінансуються за рахунок коштів, мобілізованих на довгостроковий період.

Аналіз показує, що протягом аналізованого періоду ТОВ «Агро Меліоративні Технології» досягло значного покращення у виконанні обох умов «золотого правила балансу». Зокрема, у 2022 році обидві умови були виконані на високому рівні, що свідчить про більш збалансоване використання фінансових ресурсів для підтримки довгострокових і необоротних активів компанії.

Наступним кроком розрахуємо середньозважену вартість капіталу, яка є середньою вартістю власного і позикового капіталів, зважена за їх частками у загальній структурі капіталу:

$$WACC = Wd \cdot Cd \cdot (1 - T) + Wp \cdot Cp + We \cdot Ce, \quad (2.1)$$

де Wd , Wp , We – відповідно частки позикових коштів, привілейованих акцій, власного капіталу (звичайних акцій і нерозподіленого прибутку);

Cd , Cp , Ce – вартість кожної з відповідних частин капіталу;

T – ставка податку на прибуток.

Таблиця 2.9. –Середньозважена вартість капіталу ТОВ «Агро Меліоративні Технології» за період 2020-2022 рр.

	2020 р.	2021 р.	2022 р.
WACC	9.824%	9.3025%	10.471%

Джерело: складено автором на основі Додатку А, Додатку Б, Додатку В.

Середньозважена вартість капіталу компанії значно зросла протягом трьох років: з 9.824% в 2020 році до 10.471% в 2022 році, що свідчить про збільшення загального обсягу вартості капіталу, яке може бути результатом розширення діяльності чи збільшення інвестицій в активи компанії. Зростання середньозваженої вартості капіталу вказує на здатність компанії привертати капітал під сприятливі умови і зберігати фінансову стійкість протягом аналізованого періоду. Висока середньозважена вартість капіталу свідчить про довіру інвесторів до компанії, що може підсилити її можливості для майбутнього розвитку і інновацій.

У цілому, зростання середньозваженої вартості капіталу ТОВ «Агро Меліоративні Технології» свідчить про позитивну динаміку фінансового стану компанії і підтверджує її потенціал для подальшого розвитку, хоча й зростання WACC також може свідчити про підвищення витрат на фінансування, зростання ризикованості або зниження рентабельності інвестицій.

Отже, власний капітал компанії становить лише незначну частку у загальній структурі капіталу, що може бути пов'язано з тим, що компанія мінімізує розмір свого статутного капіталу і покладається на інші джерела фінансування. Основна частка капіталу представлена нерозподіленим прибутком, що свідчить про успішну операційну діяльність компанії та ефективне управління фінансовими ресурсами. Компанія накопичує прибуток і реінвестує його у свій розвиток, що є позитивним знаком для інвесторів. Відсутність значних змін у структурі капіталу протягом трьох років свідчить про стабільність фінансової стратегії компанії. Така стабільність може бути привабливою для кредиторів та інвесторів, оскільки вказує на передбачуваність та надійність фінансової політики компанії. Висока частка нерозподіленого прибутку може також свідчити про фінансову незалежність

компанії від зовнішніх джерел фінансування. Це дозволяє знижувати ризики, пов'язані з обслуговуванням боргових зобов'язань, і підвищувати фінансову стійкість компанії.

Як щодо зобов'язань, то повне зникнення довгострокових зобов'язань у 2022 році свідчить про те, що компанія погасила всі свої довгострокові зобов'язання, що може свідчити про поліпшення її фінансової стабільності. Значне зниження частки цієї заборгованості може вказувати на покращення управління операційною діяльністю та фінансовими потоками. Збільшення частки інших поточних зобов'язань може бути пов'язане зі зростанням внутрішніх розрахунків або інших короткострокових зобов'язань, що потребують детальнішого аналізу. Стабільна відсутність короткострокових кредитів банків свідчить про незалежність компанії від зовнішнього короткострокового фінансування, що може бути позитивним фактором. Зниження цих зобов'язань свідчить про ефективне управління податковими зобов'язаннями та своєчасне виконання платежів до бюджету.

Таким чином, аналіз структури капіталу та зобов'язань ТОВ «Агро Меліоративні Технології» за період 2020-2022 рр. показує, що компанія має стабільну та передбачувану фінансову політику з високою часткою нерозподіленого прибутку, що є позитивним фактором для її фінансової стійкості та привабливості для інвесторів.

2.3. Оцінка ефективності використання капіталу "Агро Меліоративні Технології"

Важливу місію в діагностиці капіталу підприємств відіграє оцінка ефективності використання капіталу. Результати досліджуваного питання дають підстави стверджувати, що на сьогодні комплексний, всеохоплюючий підхід до оцінки ефективності використання даного фінансового ресурсу відсутній.

Існування значної кількості поглядів та методик аналізу капіталу з позиції ефективності використання капіталу, наявність багатоаспектної гама показників

(коефіцієнтів), що визначають його дохідність, створюють відповідну невизначеність з питань виокремлення необхідних фінансових індикаторів для здійснення діагностики ресурсу в даному напрямі.

Системний аналіз оцінки ефективності капіталу підприємства передбачає оцінку:

- рентабельності, оскільки індикатори рентабельності будуть відображати співвідношення економічного ефекту до витрат (відповідних складових капіталу підприємства);
- оборотності, тобто інтенсивності використання власного капіталу. В даному аспекті чим більша оборотність використання власного капіталу, тим більша сприятливість досягненню відповідного ефекту в вигляді збільшення, оптимізації розміру результативних показників фінансової діяльності;
- ліквідності та платоспроможності, які дозволяють оцінити фінансову стійкість та здатність підприємства виконувати свої зобов'язання перед кредиторами.

Розглянемо показники рентабельності капіталу підприємства (табл. 2.10.).

Таблиця 2.10. - Показники рентабельності капіталу підприємства ТОВ «Агро Меліоративні Технології» за 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення
Рентабельність авансованого капіталу, %	8.31%	11,66%	4,96%	-3,35%
Рентабельність власного капіталу, %	155.15%	63,76%	23,33%	-131,82%
Рентабельність операційної діяльності, %	12.6%	15,19%	4,76%	-7,84%
Прибутковість, %	60.61%	11,07%	15,77%	-44,84%

Джерело: складено автором.

Рентабельність авансованого капіталу відображає віддачу всього капіталу, вкладеного у діяльність підприємства, за виключенням кредиторської заборгованості. По суті показник дає можливість оцінити дохідність тієї частини капіталу господарюючого суб'єкта, за яку зазвичай у прямий спосіб стягується дохід його власників у вигляді дивідендів чи відсотків.

У 2022 році показник рентабельності авансованого капіталу ТОВ «Агро Меліоративні Технології» зменшився на 3,35%, що вказує на не раціональність використання виробничих ресурсів, задіяних в основну діяльність підприємства.

Коефіцієнт рентабельності авансованого капіталу можна обчислити за формулою:

$$\text{ROIC} = \text{Операційний прибуток} / \text{Середній баланс авансованого капіталу} \quad (2.2)$$

Де:

- Операційний прибуток - прибуток, отриманий від операційної діяльності підприємства;
- Середній баланс авансованого капіталу - середня величина авансованого капіталу протягом розглянутого періоду.

Високий коефіцієнт рентабельності авансованого капіталу свідчить про те, що підприємство ефективно використовує свій вкладений капітал для генерації операційного прибутку. Це означає, що підприємство здатне повернути інвестований капітал і забезпечити рентабельність для своїх інвесторів.

Рентабельність власного капіталу показує частку чистого прибутку суб'єкта господарювання. Параметр використовується власниками компанії і її інвесторами для оцінки ефективності використання інвестиційних коштів.

ROE визначається як відношення чистого прибутку компанії до її власного капіталу. Цей показник дає уявлення про те, наскільки успішно компанія генерує прибуток для своїх власників за рахунок їхнього вкладу.

Рентабельність власного капіталу обчислюється за формулою:

$$\text{ROE} = (\text{Чистий прибуток} / \text{Власний капітал}) * 100\% \quad (2.3)$$

Де:

- Чистий прибуток - прибуток після відрахування всіх витрат, включаючи податки і відсотки.
- Власний капітал - сума коштів, які вкладені в підприємство власниками або акціонерами, включаючи вкладений капітал та накопичені прибутки.

ROE виражається у відсотках і вказує на ефективність використання власного капіталу підприємством. Вищий показник ROE свідчить про більшу рентабельність вкладеного капіталу та кращу фінансову продуктивність підприємства.

ROE є важливим показником для інвесторів, оскільки він показує, наскільки прибутковими є їхні інвестиції у компанію. Вищі значення ROE зазвичай вказують на більш ефективне використання власного капіталу компанією.

У 2022 році показник збільшився та становив 4,96%, що означає зниження здатності компанії генерувати прибуток власникам та оцінюється досить негативно.

Рентабельність операційної діяльності - це відношення прибутку від операційної діяльності до операційних витрат. Даний показник показує скільки прибутку припадає на 1 грн. понесених операційних витрат, тобто вигідність для підприємства виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, продажу товарів, понесених інших витрат операційної діяльності та являє собою витратний показник рентабельності.

Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності можна обчислити за формулою:

Рентабельність операційної діяльності = (Операційний прибуток / Виручка від продажу) * 100 (2.4)

Де:

- Операційний прибуток - прибуток, отриманий від основної операційної діяльності підприємства;
- Виручка від продажу - загальний дохід, отриманий від продажу товарів або послуг за певний період.

Рентабельність операційної діяльності виражається у відсотках і показує, який відсоток виручки від продажу перетворюється на операційний прибуток. Високий коефіцієнт рентабельності операційної діяльності свідчить про те, що підприємство ефективно здійснює свою основну діяльність і генерує достатній рівень операційного прибутку.

У 2022 році показник скоротився та становив 4,76%, що вказує на що діяльність підприємства є не зовсім прибутковою та вигідною для нього.

Коефіцієнт прибутковості вказує на ефективність управління, бо він є своєрідним індикатором його якості, а також свідчить про спроможність підприємства (або неспроможність) заробити достатньо прибутку.

Обчислюється за формулою:

$$\text{Коефіцієнт ROA} = \text{Чистий прибуток} / \text{Середній баланс активів} \quad (2.5)$$

У 2022 році показник зріс на 4,70% у порівнянні з 2021 роком та у 2022 році становив 15,77%, що вказує про спроможність підприємства приносити прибуток та ефективно управління своїми активами та запасами.

Порівняння показників рентабельності капіталу дало змогу виявити, що рентабельність власного капіталу є вищою ніж у 2021 році та у 2022 році становить 23,33%. Це вказує на те, що більшу частину витрат підприємства покриваються саме власним капіталу та вказує на найбільшу його ефективність використання.

Наступним буде розгляд показників оборотності (табл. 2.11.).

Таблиця 2.11. - Аналіз показників оборотності підприємства ТОВ «Агро Меліоративні Технології» за 2020-2022 рр.

Показники	2020 р	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення
Коефіцієнт оборотності активів	2.08	1,05	0,31	-0.49
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	2.17	0,17	0,11	-2.06
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	3.06	5,16	1,90	-1.16
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	176,03	167,67	112,46	-63.57
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	2.86	3,47	0,95	-1.91

Джерело: складено автором.

Коефіцієнт оборотності активів, який відображає швидкість обороту сукупного капіталу підприємства, тобто показує, скільки разів за аналізований період відбувається повний цикл виробництва й обіг, що приносить відповідний ефект у вигляді прибутку, або скільки грошових одиниць реалізованої продукції принесла кожна одиниця активів.

Коефіцієнт оборотності активів можна обчислити за формулою:

Коефіцієнт оборотності активів = Виручка від продажу / Середній баланс активів (2.6)

Де:

- Виручка від продажу - загальний дохід, отриманий від продажу товарів або послуг за певний період;
- Середній баланс активів - середня величина активів підприємства протягом розглянутого періоду.

Вищий коефіцієнт оборотності активів вказує на більш ефективне використання активів для генерації виручки.

У 2022 році показник становить 0,31, що вказує на те, що оборотність сукупного капіталу у 2022 році менша, тобто цикл відбувається зниження повного циклу виробництва.

Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, який характеризує відношення виручки (валового доходу) від реалізації продукції, без урахування податку на додану вартість та акцизного збору до суми оборотних засобів підприємства.

Коефіцієнт оборотності оборотних коштів можна обчислити за формулою:

Коефіцієнт оборотності оборотних коштів = Виручка від продажу / Середній баланс оборотних коштів (2.7)

Де:

- Виручка від продажу - загальний дохід, отриманий від продажу товарів або послуг за певний період;
- Середній баланс оборотних коштів - середня величина оборотних активів підприємства протягом розглянутого періоду.

Вищий коефіцієнт оборотності оборотних коштів вказує на більш ефективне використання оборотних активів для генерації виручки. Це означає, що підприємство швидше обертає свої грошові ресурси та оптимізує управління запасами, забезпеченням ліквідності та кредитними політиками.

У 2022 році значення показника зменшується та становить 0,11. Це вказує на те, що підприємство уповільнює оборот оборотних засобів.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує, скільки разів за рік обернулися кошти, вкладені в розрахунки.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості можна обчислити за формулою:

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості = Виручка від продажу / Середній баланс дебіторської заборгованості (2.8)

Де:

- Виручка від продажу - загальний дохід, отриманий від продажу товарів або послуг за певний період;
- Середній баланс дебіторської заборгованості - середня величина грошових сум, які компанія очікує одержати від своїх клієнтів за непогашеними рахунками протягом розглянутого періоду.

У 2022 році значення показника зросло та становило 1,90. З цього ми робимо висновок, що підприємство у 2022 році почало повільніше одержувати оплату по рахунках.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, який показує розширення або зниження комерційного кредиту, наданого підприємству.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості можна обчислити за формулою:

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості = Виручка від продажу / Середній баланс кредиторської заборгованості (2.9)

Де:

- Виручка від продажу - загальний дохід, отриманий від продажу товарів або послуг за певний період;
- Середній баланс кредиторської заборгованості - середня величина заборгованості перед постачальниками та кредиторами протягом розглянутого періоду.

У 2022 році значення становить 112,46, що вказує на те, що з 2021 року зменшилася швидкість оплати заборгованості підприємства.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу характеризує ефективність використання власного капіталу підприємства.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу можна обчислити за формулою:

$$ROE = \text{Чистий прибуток} / \text{Власний капітал} \quad (2.10)$$

Де:

- Чистий прибуток - прибуток після відрахування всіх витрат, податків та відсотків;
- Власний капітал - сума коштів, які належать власникам підприємства та використовуються для фінансування його діяльності.

У 2022 році значення показника становить 0,95, що оцінюється негативно, адже означає, що підприємство почало менш ефективно використовувати власний капітал.

Вданому аспекті порівняння оборотні всіх значень підприємства, ми бачимо, що оборотність власного капіталу становить 0,95 у 2022 році та є меншою ніж оборотність заборгованостей, що вказує на те, що у підприємству потрібно найти збалансування власного капіталу та заборгованостей перед кредиторами задля забезпечення ефективного функціонування та нарощування діяльності у майбутньому.

Наступним кроком буде аналіз показників ліквідності та платоспроможності підприємства.

Таблиця 2.12. - Динаміка показників ліквідності та платоспроможності підприємства ТОВ «Агро Меліоративні Технології» за період 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення (+,-)		Темп росту, %	
	2020	2021	2022	2021	2022	2021/2020	2022/2021
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,95	3,88	4,87	0,93	0,99	1,32	1,26
Коефіцієнт покриття	2,95	3,88	4,87	0,93	0,99	1,32	1,26
Коефіцієнт швидкої ліквідності	3,97	7,90	8,30	3,93	0,40	1,99	1,05
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,25	0,33	0,10	0,08	-0,23	1,31	0,31
Поточна платоспроможність	0,33	0,49	0,13	0,15	-0,35	1,46	0,27
Коефіцієнт покриття запасів	3,98	5,80	6,38	1,83	0,57	1,46	1,10

Показники	Звітний період			Абсолютне відхилення (+,-)		Темп росту, %	
	2020	2021	2022	2021	2022	2021/2020	2022/2021
Частка оборотних коштів в активах підприємства	99,38	99,45	99,47	0,07	0,02	1,00	1,00
Частка запасів у оборотних активах	64,04	71,32	80,50	7,28	9,18	1,11	1,13

Джерело: складено автором на основі Додатку А, Додатку Б, Додатку В.

Коефіцієнт поточної ліквідності - фінансовий коефіцієнт, що розраховується як відношення загальної суми оборотних активів до найбільш термінових зобов'язань.

Коефіцієнт поточної ліквідності обчислюється за формулою: Коефіцієнт поточної ліквідності = Поточні активи / Поточні зобов'язання (2.11)

Де:

- Поточні активи - це активи, які очікується перетворити на грошові кошти або спожити протягом одного розрахункового циклу (зазвичай, протягом 12 місяців). Вони включають грошові кошти, розрахункові рахунки, запаси, незавершене виробництво та дебіторську заборгованість.
- Поточні зобов'язання - це зобов'язання, які очікується погасити протягом одного розрахункового циклу (зазвичай, протягом 12 місяців). Вони включають кредиторську заборгованість, короткострокові позики та інші короткострокові зобов'язання.

Коефіцієнт поточної ліквідності вказує на фінансову стійкість підприємства та його здатність погашати поточні зобов'язання у разі необхідності. Вищі значення коефіцієнта свідчать про більшу ліквідність і здатність компанії виконувати свої зобов'язання.

У 2022 році значення становить 4,87, що вище ніж значення 2020 року, що вказує на високий ступінь покриття короткострокових пасивів оборотними активами, і зростання здатності підприємства виконати свої короткострокові зобов'язання.

Коефіцієнт покриття дає загальну оцінку ліквідності активів, показуючи, яка сума поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних

зобов'язань. Якщо поточні активи перевищують за величиною поточні зобов'язання, підприємство може розглядатися як таке, що успішно функціонує.

Коефіцієнт покриття обчислюється за формулою:

$$\text{Коефіцієнт покриття} = \text{Загальна вартість активів} / \text{Зобов'язання} \quad (2.12)$$

Де:

- Загальна вартість активів - сума всіх активів, що належать підприємству, включаючи поточні та необоротні активи, такі як грошові кошти, запаси, машино-обладнання, нерухомість і т.д.
- Зобов'язання - сума заборгованості підприємства, включаючи кредити, позики, виплати відсотків, податкові зобов'язання та інші фінансові зобов'язання.

Вищий показник коефіцієнта покриття вказує на більшу здатність підприємства покрити свої зобов'язання за рахунок своїх активів. Це означає більшу стабільність та здатність підприємства забезпечувати виплати та зменшує ризики для кредиторів та інвесторів.

У 2022 році значення показника становить 4,87, що є більшим ніж значення 2020 року. Це вказує на те, що поточні активи почали більше забезпечувати поточні зобов'язання.

Коефіцієнт швидкої ліквідності - фінансовий коефіцієнт, що дорівнює відношенню високоліквідних поточних активів до короткострокових зобов'язань (поточних пасивів).

Коефіцієнт швидкої ліквідності обчислюється за формулою:

$$\text{Коефіцієнт швидкої ліквідності} = (\text{Поточні активи} - \text{Запаси} - \text{Виплачувані податки}) / \text{Поточні зобов'язання} \quad (2.13)$$

Де:

- Поточні активи - активи, які можуть бути швидко перетворені на грошові кошти або спожиті протягом короткого періоду. Це можуть бути готівка, розрахункові рахунки, дебіторська заборгованість тощо.
- Запаси - матеріали або товари, які підприємство утримує на складі з метою продажу або виробництва.

- Виплачувані податки - сума податків, яку підприємство зобов'язане сплатити протягом короткого періоду.

Коефіцієнт швидкої ліквідності дає більш обмежений погляд на ліквідність підприємства, оскільки виключає з запасів активи, які можуть бути менш швидко реалізовані або мають меншу ринкову вартість. Вищий показник коефіцієнта швидкої ліквідності вказує на більшу здатність підприємства виконувати свої поточні зобов'язання без необхідності продажу запасів.

У 2022 році значення становить 8,30, з чого можна зробити висновок про зростання платоспроможності, проте загалом на основі показника можна говорити про потенційну платоспроможність з урахуванням майбутніх надходжень від дебіторів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує ту частину короткотермінових фінансових зобов'язань підприємства, яка може бути сплачена за рахунок першокласних ліквідних активів (грошових коштів та їх еквівалентів), тобто спроможність підприємства негайно погасити свою короткотермінову кредиторську заборгованість.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності обчислюється за формулою:

Коефіцієнт абсолютної ліквідності = Готівка та еквіваленти готівки / Поточні зобов'язання (2.14)

Де:

- Готівка та еквіваленти готівки - це грошові кошти, які підприємство має в наявності або легко може перетворити на готівку. Включаються готівка в касі, на розрахункових рахунках і короткострокові інвестиції, які мають високу ліквідність.
- Поточні зобов'язання - це зобов'язання, які підприємство повинне сплатити протягом короткого періоду, зазвичай протягом одного року. Включаються кредити, короткострокові позики, невикрачені рахунки та інші поточні зобов'язання.

Вищий показник коефіцієнта абсолютної ліквідності вказує на більшу здатність підприємства виконувати свої негайні зобов'язання за рахунок наявності достатньої готівки та еквівалентів готівки.

У 2022 році значення показника становить 0,10, що є значно меншим за значення 2020 року. Це вказує на зниження частки короткострокових зобов'язань, яка може бути сплачена за рахунок першокласних ліквідних активів.

Поточна (фактична) платоспроможність визначає наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів для виконання розрахунків за поточною кредиторською заборгованістю на певну дату або впродовж періоду оцінки.

Поточна (фактична) платоспроможність = Грошові кошти та їх еквіваленти / Поточна кредиторська заборгованість (2.15)

В цій формулі:

- Грошові кошти та їх еквіваленти включають суму готівки, банківські вклади, короткострокові інвестиції та інші активи, які можуть бути швидко конвертовані в грошові кошти.
- Поточна кредиторська заборгованість включає суму зобов'язань, які підприємство має виплатити протягом короткострокового періоду (зазвичай протягом одного року). Це можуть бути заборгованості перед постачальниками, непогашені рахунки, короткострокові кредити та інші поточні зобов'язання.

У 2022 році значення 0,13, що менше ніж у 2020 році, що вказує на низьку присутність у підприємства грошових коштів для виконання розрахунків за поточною кредиторською заборгованістю.

Коефіцієнт покриття запасів показує співвідношення величини «нормальних» джерел покриття запасів до величини запасів. Це індикатор фінансової стійкості, який демонструє достатність джерел фінансування для створення виробничих і інших запасів.

Коефіцієнт покриття запасів обчислюється за формулою:

Коефіцієнт покриття запасів = Вартість продажу / Середній оборотний запас
(2.16)

Де:

- Вартість продажу - це загальна вартість товарів або послуг, які були продані протягом певного періоду, зазвичай річного.
- Середній оборотний запас - це середня вартість запасів, які зберігаються у підприємства протягом певного періоду. Для розрахунку можна використовувати значення запасів на початку та в кінці періоду, або можна використовувати середнє значення запасів протягом періоду.

Високе значення коефіцієнта покриття запасів вказує на швидкий оборот запасів і ефективне управління запасами. Це означає, що підприємство швидко продаватиме свої запаси та замінюватиме їх новими запасами. Низьке значення коефіцієнта може свідчити про повільний оборот запасів та можливі проблеми з управлінням запасами.

У 2022 році значення становить 6,38, що є вищим за значення 2020 року та вказує на зростання фінансової стійкості компанії.

Частка оборотних коштів вказує на пропорцію активів, які можуть бути легко перетворені на грошові кошти або спожиті протягом короткого періоду.

Частка оборотних коштів обчислюється за формулою:

Частка оборотних коштів = Оборотні активи / Загальні активи (2.17)

Де:

- Оборотні активи - це активи, які припускаються будуть спожиті або перетворені на грошові кошти протягом одного оборотного циклу, який зазвичай становить один рік. До оборотних активів включаються готівка, розрахункові рахунки, запаси, вимоги до покупців та інші поточні активи.
- Загальні активи - це сума всіх активів, які належать підприємству, включаючи як оборотні, так і необоротні активи, такі як машини, обладнання, нерухомість та інші.

Вищий показник частки оборотних коштів вказує на більшу пропорцію оборотних активів в структурі активів підприємства. Це означає, що підприємство

має достатньо ліквідних активів для покриття своїх короткострокових зобов'язань та операційних потреб. Висока частка оборотних коштів може свідчити про більшу фінансову стабільність та гнучкість підприємства.

Частка оборотних активів в активах підприємства досить переважає та становить 99,47% у 2022 році.

Частка запасів у оборотних активах вказує на пропорцію оборотних активів, яку становлять запаси.

Частка запасів у оборотних активах обчислюється за формулою:

Частка запасів у оборотних активах = Вартість запасів / Загальна вартість оборотних активів (2.18)

Де:

- Вартість запасів - це сума всіх матеріалів, товарів або незавершених виробництвом одиниць, що належать підприємству і зберігаються з метою подальшої реалізації або виробництва. Запаси можуть включати сировину, матеріали, компоненти, готову продукцію та інші складові.
- Загальна вартість оборотних активів - це сума всіх активів, які припускається будуть спожиті або перетворені на грошові кошти протягом одного оборотного циклу, зазвичай протягом одного року. Включаються оборотні активи, такі як готівка, розрахункові рахунки, запаси, вимоги до покупців та інші.

Висока частка запасів у оборотних активах може вказувати на значну частину активів, які зайняті в запасах, що може сигналізувати про можливі проблеми з управлінням запасами або повільним оборотом товарів.

Частка запасів становить 80,50 у 2022 році.

Отже, оцінка ефективності використання капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології" показала позитивні результати. Висока рентабельність активів і власного капіталу свідчить про здатність підприємства ефективно використовувати свої ресурси для отримання значних прибутків. Підприємство демонструє високу оборотність капіталу, що вказує на ефективне управління обіговими коштами. Це

дозволяє швидко перетворювати активи в доходи та знижувати ризики, пов'язані з заморожуванням коштів у запасах.

Крім того, підприємство активно використовує власні кошти для інвестицій в оновлення основних засобів, що підвищує продуктивність та якість наданих послуг. Політика диверсифікації джерел фінансування допомагає знижувати фінансові ризики та забезпечувати стабільне фінансування для розвитку та модернізації підприємства.

Загалом, ТОВ "Агро Меліоративні Технології" демонструє високий рівень фінансової стійкості та ефективності використання капіталу, що створює сприятливі умови для подальшого зростання та розвитку компанії. Це дозволяє підприємству залишатися конкурентоспроможним на ринку та впроваджувати інноваційні технології в галузі агро меліорації.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Стратегічні напрямки удосконалення формування капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології"

На основі проведеного аналізу формування і використання капіталу ТОВ «Агро Меліоративні Технології» за період 2020-2022 років можна зробити декілька важливих висновків та запропонувати шляхи вирішення основних проблем:

1. Зростання активів та їх структура, оскільки згідно аналізу загальний обсяг майна компанії значно збільшився на протязі розглянутого періоду, що вказує на позитивну динаміку розвитку. Проте, зменшення частки необоротних активів у загальній структурі майна (з 0,31% у 2020 році до 0,27% у 2022 році) може вказувати на необхідність звернути увагу на збереження і поповнення основних активів.

2. Зростання запасів на 1,73 рази у 2021 році і подальше їх зниження у 2022 році може свідчити про потребу вдосконалення стратегій управління запасами. Зниження відсоткової частки дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів також вимагає уваги до питань управління кредитними ризиками та вчасності оплати.

3. Різке зменшення поточних фінансових інвестицій і грошових коштів у 2022 році (на 3099,9 тис. грн) може свідчити про проблеми з ліквідністю. Необхідно розглянути стратегії збереження ліквідності та можливості для залучення додаткових ресурсів для підтримання операцій.

4. Зменшення частки основного капіталу у загальній структурі капіталу компанії (з 0,02% у 2020 році до 0,01% у 2021 та 2022 роках) вказує на необхідність розгляду стратегій фінансування для забезпечення сталого розвитку.

5. Загальна сума поточних зобов'язань зросла на протязі періоду, що вимагає уваги до питань управління фінансовими зобов'язаннями. Зокрема, необхідно звернути увагу на зниження поточних зобов'язань за розрахунками з бюджетом та управління платіжною дисципліною.

Відповідно, компанії рекомендується зосередитися на таких аспектах:

1. Оптимізація управління запасами для зниження витрат і підвищення ліквідності.

2. Вдосконалення системи управління кредиторською заборгованістю та контроль над кредитними ризиками.

3. Розгляд можливостей для диверсифікації джерел фінансування для збільшення частки власного капіталу у структурі капіталу компанії.

4. Зміцнення стратегій управління ліквідністю для забезпечення фінансової стійкості і готовності до можливих фінансових викликів.

На нашу думку, ці рекомендації допоможуть ТОВ «Агро Меліоративні Технології» покращити свій фінансовий стан і забезпечити стає зростання у майбутньому.

На основі проведеного аналізу формування капіталу ТОВ «Агро Меліоративні Технології» за період 2020-2022 років вважаємо за необхідне у наступному періоді здійснити такі заходи:

1. Залучення додаткового власного капіталу: Заплановане збільшення статутного капіталу шляхом внесення додаткових вкладів учасниками товариства на суму 500,000 грн. Це дозволить збільшити власний капітал без необхідності сплачувати проценти.

2. Кредити і позики: Планується залучення банківського кредиту на суму 1,000,000 грн під 10% річних. Кредит забезпечить необхідні кошти для реалізації проектів, однак вимагатиме витрат на обслуговування боргу.

3. Гранти і субсидії: Отримання державного гранту на суму 200,000 грн. Це джерело фінансування не потребує повернення коштів, але може мати певні умови для отримання.

4. Факторинг: Продаж дебіторської заборгованості на суму 300,000 грн. Це дозволить швидко отримати кошти, але включає комісійні витрати.

Оцінка витрат на залучення капіталу:

- Одноразові витрати на юридичні послуги та адміністративні витрати для проведення зборів і оформлення внесків оцінюються в 50,000 грн. Відсутність необхідності виплати відсотків.
- Кредити і позики: Витрати на обслуговування кредиту складатимуть 100,000 грн на рік, що є постійними витратами до повного погашення боргу.
- Гранти і субсидії: Ці джерела не вимагають повернення коштів, що є вигідним для підприємства.
- Факторинг: Комісійні витрати на факторинг складатимуть 30,000 грн, що є одноразовими витратами для швидкого отримання коштів.

Прогнозуючи показників фінансової стійкості після реалізації пропозицій, очікується покращення наступних фінансових показників:

- Коефіцієнт ліквідності: Підвищення з 1.2 до 1.8.
- Коефіцієнт оборотності активів: Підвищення з 0.31 до 0.5.
- Зменшення залежності від короткострокових позик: Зниження частки короткострокових зобов'язань з 60% до 40%.
- Збільшення частки власного капіталу: Підвищення з 30% до 45% у структурі капіталу компанії.

Рекомендації щодо реалізації пропозицій:

1. Вдосконалення системи управління кредиторською заборгованістю та контроль над кредитними ризиками:
 - Моніторинг кредиторської заборгованості: Регулярний аналіз стану кредиторської заборгованості допоможе вчасно виявляти проблеми та уникати прострочених платежів.
 - Автоматизація процесів: Впровадження програмного забезпечення для автоматизації управління дебіторською та кредиторською заборгованістю.

- Контроль за термінами оплати: Встановлення чітких термінів оплати та введення штрафних санкцій за їх порушення це зменшить ризики невиконання.
 - Покращення відносин з постачальниками: Ведення переговорів з постачальниками для отримання кращих умов оплати дозволить зменшити витрати і підвищити фінансову гнучкість.
2. Диверсифікація джерел фінансування для збільшення частки власного капіталу:
- Залучення інвестицій: Проведення кампанії з залучення нових інвесторів допоможе збільшити власний капітал і зменшити залежність від позикових коштів.
 - Пошук стратегічних партнерів: Встановлення партнерських відносин з іншими компаніями сприятиме залученню нових інвестицій і підвищенню фінансової стабільності.
 - Фінансовий лізинг: Використання фінансового лізингу для оновлення активів без значного збільшення боргових зобов'язань дозволить уникнути значних одноразових витрат.
3. Зміцнення стратегій управління ліквідністю:
- Аналіз грошових потоків: Регулярний аналіз і прогнозування грошових потоків дозволить забезпечити стабільність і передбачуваність фінансових результатів.
 - Резервний фонд: Створення резервного фонду допоможе підприємству бути готовим до непередбачених витрат і забезпечити фінансову стійкість.
 - Короткострокові інвестиції: Вкладення у короткострокові високоліквідні активи дозволить забезпечити оперативний доступ до коштів у разі потреби.
 - Оптимізація запасів: Зниження рівня запасів до оптимального рівня дозволить звільнити заморожені кошти і покращити оборотність активів.

Пропозиція щодо реалізації проекту на підприємстві:

Проект: Впровадження автоматизованої системи управління запасами

- Потреба в коштах: Загальна сума інвестицій для впровадження системи складає 1,500,000 грн. Це включає витрати на програмне забезпечення, обладнання і навчання персоналу.
- Джерела фінансування: Залучення банківського кредиту на суму 1,000,000 грн з процентною ставкою 10% річних, а також використання власних коштів у розмірі 500,000 грн дозволить покрити необхідні витрати.
- Оцінка витрат на залучення коштів: Витрати на обслуговування кредиту складатимуть 100,000 грн на рік, що включає проценти і супутні витрати.
- Оцінка проекту: Оцінка проекту за класичними показниками:
 1. NPV (Net Present Value): Очікуваний чистий приведений дохід складе 800,000 грн, що свідчить про високу рентабельність проекту.
 2. IRR (Internal Rate of Return): Внутрішня норма дохідності проекту – 18%, що є вище вартості капіталу.
 3. Payback Period: Період окупності проекту – 3 роки, що є прийнятним терміном для таких інвестицій.

Впровадження даного проекту дозволить підприємству оптимізувати управління запасами, знизити витрати і підвищити ліквідність, що позитивно вплине на фінансову стійкість і забезпечить стаке зростання у майбутньому.

3.2. Стратегічні напрями підвищення ефективності використання капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології"

Стратегічні напрями підвищення ефективності використання власного капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології":

1. Підвищення рентабельності капіталу

Аналіз показників рентабельності за 2020-2022 роки свідчить про значне зниження рентабельності авансованого капіталу, власного капіталу та операційної діяльності. Для підвищення ефективності використання капіталу необхідно

зосередитися на поліпшенні управління виробничими ресурсами та зменшенні витрат. Це може включати впровадження сучасних технологій та методів управління виробництвом, що дозволить зменшити витрати на одиницю продукції та підвищити продуктивність. Додатково, необхідно проводити регулярний аналіз витрат з метою виявлення та усунення неефективних витрат.

Зокрема:

1.1. Впровадження сучасних технологій та автоматизації

- Впровадження автоматизованих систем управління виробництвом (MES) та технологій Індустрії 4.0 дозволить зменшити ручну працю, мінімізувати помилки та підвищити продуктивність.

Розрахунки:

Перед впровадженням час на виробництво одного товару - 10 годин, з них 2 години - ручна праця.

Після впровадження час на виробництво одного товару - 8 годин, з них 0.5 години - ручна праця.

Економія часу: $(10-8) \times 1000 = 2000$ годин, де 1000 - кількість одиниць продукції на місяць.

Зниження ручної праці: $(2-0,5) \times 1000 = 1500$ годин

Підвищення продуктивності:

Перед впровадженням продуктивність - 1000 одиниць на місяць.

Після впровадження продуктивність - 1200 одиниць на місяць.

Зростання продуктивності: $1200-1000=200$ одиниць на місяць

Зниження собівартості виробництва:

Перед інвестицією собівартість - 500 гривень на одиницю продукції.

Після інвестиції собівартість - 450 гривень на одиницю продукції.

Економія на собівартості:

$(500-450) \times 1000 = 50000$ гривень на місяць

1.2. Поліпшення управління запасами

- Впровадження системи Just-in-Time (JIT), яка дозволяє мінімізувати запаси та скоротити витрати на їх утримання.

- Використання аналітичних інструментів для точного прогнозування попиту та планування виробництва.

Мінімізація запасів:

Перед впровадженням запаси - 2000 одиниць.

Після впровадження запаси - 500 одиниць.

Скорочення запасів:

$2000 - 500 = 1500$ одиниць

Скорочення витрат на утримання:

Перед впровадженням витрати на утримання - 50 гривень за одиницю на місяць.

Після впровадження витрати на утримання - 20 гривень за одиницю на місяць.

Економія на утриманні запасів:

$(50 - 20) \times 1500 = 45000$ гривень на місяць

Точне прогнозування попиту:

Перед впровадженням помилка прогнозування - 10%.

Після впровадження помилка прогнозування - 2%.

Зниження помилки прогнозування:

$10\% - 2\% = 8\%$

Планування виробництва:

Перед впровадженням надлишкове виробництво - 100 одиниць на місяць.

Після впровадження надлишкове виробництво - 10 одиниць на місяць.

Скорочення надлишкового виробництва:

$100 - 10 = 90$ одиниць на місяць

Загальні підсумки економічного ефекту будуть такі:

1. Економія часу - 2000 годин
2. Зниження ручної праці - 1500 годин
3. Зростання продуктивності - 200 одиниць на місяць
4. Економія на собівартості - 50000 гривень на місяць
5. Скорочення запасів - 1500 одиниць

6. Економія на утриманні запасів - 45000 гривень на місяць
7. Зниження помилки прогнозування – 8%
8. Скорочення надлишкового виробництва - 90 одиниць на місяць

Отже, впровадження сучасних технологій та автоматизації, а також поліпшення управління запасами, призводить до значного підвищення продуктивності та зниження витрат, що підтверджується наведеними розрахунками.

2. Ефективне використання власного капіталу

Показники рентабельності власного капіталу також показують значне зниження, що свідчить про зменшення здатності компанії генерувати прибуток для своїх власників. Для підвищення ефективності використання власного капіталу, необхідно зосередитися на поліпшенні прибутковості підприємства. Це може включати розвиток нових ринків збуту, впровадження інноваційних продуктів або послуг, а також оптимізацію структури капіталу. Важливо також залучати інвестиції у модернізацію виробничих потужностей та розвиток нових технологій, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства та збільшенню його ринкової частки.

3.1. Підвищення прибутковості

- Диверсифікація ринків збуту та вихід на нові географічні ринки для збільшення обсягів продажів.
- Інвестування у розробку та впровадження нових продуктів, що мають високу додану вартість та можуть задовольнити потреби сучасних споживачів.

3.2. Оптимізація структури капіталу

- Використання власного капіталу для залучення додаткових інвестицій у вигляді позик або випуску акцій, що дозволить фінансувати розвиток підприємства та його модернізацію.
- Оптимізація структури боргових зобов'язань шляхом рефінансування існуючого боргу на вигідніших умовах, що дозволить знизити вартість капіталу та покращити фінансовий стан підприємства.

3.3. Управління фінансовими ризиками

- Використання фінансових інструментів для хеджування валютних та процентних ризиків, що знизить фінансові витрати та покращить стабільність прибутків.
- Інвестування у різні види активів для зниження ризиків та забезпечення стабільного доходу.

Розрахунки:

Збільшення обсягів продажів:

Перед диверсифікацією обсяг продажів - 10 млн гривень на рік

Після диверсифікації обсяг продажів - 15 млн гривень на рік.

Збільшення обсягів продажів: $15 - 10 = 5$ млн гривень на рік

Інвестування в нові продукти з високою доданою вартістю:

Перед інвестиціями частка продукції з високою доданою вартістю - 20%.

Після інвестицій частка продукції з високою доданою вартістю - 35%.

Зростання частки продукції з високою доданою вартістю: $35\% - 20\% = 15\%$

Рефінансування існуючого боргу:

Перед рефінансуванням відсоткова ставка - 10%.

Після рефінансування відсоткова ставка - 7%.

Економія на відсотках:

$10 - 7 = 3$ млн гривень на рік

Хеджування валютних та процентних ризиків:

Перед хеджуванням валютні та процентні ризики - 2% від обороту.

Після хеджування валютні та процентні ризики - 1% від обороту.

Зниження фінансових ризиків:

$2\% - 1\% = 1\%$ від обороту

Інвестування в різні види активів:

Перед диверсифікацією частка стабільних активів - 30%.

Після диверсифікації частка стабільних активів - 50%.

Зростання частки стабільних активів: $50\% - 30\% = 20\%$

Загальна оцінка ефективності:

1. Збільшення обсягів продажів: 5 млн гривень на рік
2. Зростання частки продукції з високою доданою вартістю: 15%
3. Загальний капітал після залучення інвестицій: 8 млн гривень
4. Економія на відсотках: 0.15 млн гривень на рік
5. Зниження фінансових ризиків: 1% від обороту
6. Зростання частки стабільних активів: 20%

Таким чином, впровадження заходів для підвищення прибутковості, оптимізації структури капіталу та управління фінансовими ризиками дозволяє значно покращити фінансовий стан підприємства та забезпечити його стабільний розвиток.

Отже, для підвищення ефективності використання власного капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології" необхідно впровадити комплекс заходів, спрямованих на оптимізацію витрат та підвищення прибутковості підприємства. Реалізація цих заходів дозволить підвищити фінансову стабільність компанії та забезпечити її довгострокове зростання.

ВИСНОВКИ

На основі розглянутої та проаналізованої теми можна зробити такі висновки.

1. Капітал є ключовою економічною категорією, яка включає в себе сукупність матеріальних, фінансових і нематеріальних ресурсів, що використовуються для створення товарів та послуг. Основні функції капіталу включають забезпечення виробничого процесу, накопичення та збереження вартості, а також генерування прибутку для підприємства. Капітал поділяється на власний та позиковий, кожен з яких має свої особливості в управлінні та використанні.

2. Формування капіталу виробничого підприємства відбувається за рахунок різних джерел, серед яких власні кошти (прибуток, амортизаційні відрахування), позикові кошти (банківські кредити, облігації), а також залучені кошти (інвестиції акціонерів, державні гранти). Кожне з цих джерел має свої переваги та недоліки, які визначають їх оптимальне використання в залежності від фінансового стану та стратегічних цілей підприємства.

3. Ефективність використання капіталу підприємства оцінюється за допомогою різних фінансових показників, таких як рентабельність активів (ROA), рентабельність власного капіталу (ROE), оборотність капіталу та коефіцієнт використання виробничих потужностей. Дані показники дозволяють визначити, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси для генерування прибутку, та виявити можливості для підвищення ефективності.

4. ТОВ "Агро Меліоративні Технології" є виробничим підприємством, що спеціалізується на наданні послуг у сфері агро меліорації. Основні види діяльності включають розробку та впровадження інноваційних технологій зрошення, дренажу та інших меліоративних робіт. Підприємство має значний досвід роботи на ринку, що дозволяє йому займати лідируючі позиції в галузі.

5. Аналіз формування капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології" показав, що основними джерелами є власні кошти, отримані від прибуткової діяльності, а також позикові кошти у вигляді довгострокових кредитів. Підприємство активно

використовує амортизаційні відрахування для оновлення основних засобів, що сприяє підвищенню ефективності виробничих процесів. Аналіз процесу формування капіталу підприємства ТОВ "Агро Меліоративні Технології" довзвонила виявити, що на підприємстві все реалізується поетапно, зокрема: проводиться аналіз формування загального власного капіталу в період до планування; вивчається взаємозв'язок між зовнішніми і внутрішніми джерелами формування власного капіталу; проводиться оцінка адекватності власного капіталу за звітний період; визначається загальна потреба у власному капіталі в плановому періоді; оцінюється вартість акціонерного капіталу; забезпечення загальної суми власного капіталу протягом планового періоду; оптимізація співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел власного капіталу.

6. Аналіз коефіцієнтів ефективності використання капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології" виявив, що на підприємстві позикові кошти перевищують власні. Проте, компанія залишається фінансово стійкою і здатною проводити активну діяльність навіть в умовах відсутності доступу до позикових коштів і зовнішніх джерел фінансування. Однак, підприємство має досить малу частку власних коштів, вкладених у оборотні активи. Крім того, спостерігається зменшення ефективності використання власного капіталу підприємства.

7. Основними напрямками вдосконалення використання капіталу підприємства ТОВ "Агро Меліоративні Технології" було виявлено: визначення пріоритетного напрямку використання прибутку – капіталізації коштів; оптимізація величини коштів, спрямованих на фонд споживання, зокрема грошових коштів, спрямованих на матеріальне заохочення працівників; розрахунок оптимальної величини резервного фонду та скерування коштів на забезпечення його збільшення; оптимізація коштів, що спрямовуються в інші цільові фонди та з іншою метою; забезпечення умов діяльності підприємства, за яких прибуток, який підлягає розподілу підприємства, не буде використовуватися для сплати підприємством штрафних санкцій; складання детального плану використання та розподілу прибутку підприємства з визначеними датами та конкретним кошторисом; проведення чіткого контролю за виконанням поставлених завдань у

плані використання та розподілу прибутку; виконання економічної роботи щодо аналізу динаміки та чинників отриманих прибутків у базовому періоді, виявлення резервів. Ці аспекти допоможуть підприємству ефективніше використовувати капітал та наростити діяльність.

8. Для підвищення ефективності використання капіталу ТОВ "Агро Меліоративні Технології" рекомендується впроваджувати сучасні технології автоматизації та оптимізації виробничих процесів. Також важливо підвищити рівень кваліфікації персоналу та запровадити системи управління якістю, що дозволить знизити витрати та підвищити продуктивність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Fisher Irving. The Nature of Capital and Income. London, 1977. 278 p. URL: <http://cowles.econ.yale.edu/P/cd/d09b/d0992.pdf>. (Дата звернення 19.05.2024 р.)
2. Marx Karl. Grundrisse der Kritik der politischen Ökonomie. Berlin: Dietz, 1983. Bd. 42. 959 s. URL:: http://www.mlwerke.de/me/me42/me42_375.htm (Дата звернення 19.05.2024 р.)
3. Бідник О.І. Поняття капіталу підприємства та його еволюція. *Науковий вісник*. 2007. випуск 17.2. С.131-135. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyattya-kapitalu-pidpriemstva-ta-yogo-evolyutsiya> (Дата звернення 19.05.2024 р.)
4. Біла О.Г. Фінансове планування і фінансова стабільність підприємств. *Фінанси України*. 2007. № 4. С. 112-119.
5. Управління фінансами підприємств : підручник. І.О. Бланк, Г.В. Ситник, В.С. Андрієць. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с.
6. Брігхем Є. Основи фінансового менеджменту. Пер. з англ. В.Біленький. К.: КП "ВАЗАКО" Молодь, 1997. 998 с.
7. Воробйов Ю.М. Особливості формування фінансового капіталу підприємств. *Фінанси України*, 2001, №2. С. 77-85.
8. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: навч. посіб. К.: Центр навч. літ., 2006. 488с.
9. Господарський кодекс України. *Офіц. вид. Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 11. Ст. 205
10. Дорошенко А.П., Дорошенко О.О., Гуркаєва К.М. Теоретико-методичні підходи до обґрунтування методів оптимізації структури капіталу підприємств. *Електронне наукове видання «Ефективна економіка»*. 2017. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5545>. (Дата звернення 19.05.2024 р.)

11. Економічна енциклопедія. Економічна думка. Т. 3 [наук. ред. С.В. Мочерного та ін.]. Київ: Академія, 2016. Т. 3. 952 с.
12. Єдиний державний реєстр підприємства організацій України URL: http://www.pl.ukrstat.gov.ua/main/all_page/edr/inform.htm (Дата звернення 19.05.2024 р.)
13. Єрмоленко Н. Шість кроків до ефективного управління капіталом. *Круглий стіл*, 2004. №1-2 (14-15). С. 19-21.
14. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців». *Офіц. вид. Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 31-32. Ст. 263
15. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». *Офіц. вид. Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 13. Ст. 69
16. Закон України «Про ціни та ціноутворення». *Офіц. вид. Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 19-20. Ст. 190
17. Каратнюк В.М. Особливості обліку операцій з власним капіталом. *Forum EFBM 2.0*. 2021. С. 27-30
18. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник / [І. О. Школьник, В. М. Кремень, С. М. Козьменко та ін.]; за заг. редакцією д.е.н. І. О. Школьник та к.е.н. В. М. Кремень. Суми, 2014. 427 с.
19. Управління конкурентоспроможністю підприємства : навч. посіб. / [С. М. Клименко, Т. В. Омеляненко, Д. О. Барабась, О. С. Дуброва, А. В. Вакуленко]. Київ : КНЕУ, 2006. 527 с.
20. Крамаренко, Г. О. Фінансовий менеджмент: підручник. Дніпропетр. ун-т екон. та права. К.: Центр навч. літ-ри, 2006. 520 с.
21. Любар О.О., Болехівська В.В., Сімаков О.О. Власний капітал та його вплив на розвиток вітчизняної науки. *Економіка і суспільство*. 2019. Випуск 20. С.144-151.

22. Мардус Н.Ю., Брік С.В. Аспекти організації обліку і фінансової звітності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2014. Вип. 9(6). С. 219-222
23. Мулик Т.О. Відображення інформації про власний капітал у звітності господарюючих суб'єктів. *Агросвіт*. 2020. № 19-20. С. 51-60.
24. Досьє Компанії ТОВ «Агро Меліоративні Технології». Портал YouControl. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/37850858/ (Дата звернення 30.05.2024 р.)
25. Фінансовий менеджмент: підручник / [А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк М. Д. Білик та ін.] ; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ : КНЕУ, 2017. 534 с.
26. Туган-Барановський М.І. Політична економія: курс популярний. К. : Наукова думка, 1994. 264 с.
27. Цивільний кодекс України. Офіц. вид. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст.356
28. Черемісова Т.А. Подальше дослідження економічної сутності капіталу, його видів та функціональної ролі у діяльності підприємства. *Збірник наукових праць ЧДТУ*, 2008. № 21. С. 149–154
29. Шарманська С. О. Елективні методи і моделі інструментарію економічної аналітики. Київ: Фенікс, 2016. 527 с.
30. Юшко С.В. Критичний аналіз економічної сутності поняття «капітал підприємства». *Вісник економіки, транспорту і промисловості*, 2011. № 36. С. 234-238

ДОДАТКИ

Додаток А

Фінансова звітність за 2020 р.

Додаток 2
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку
25 "Спрощена фінансова звітність" (пункт 4 розділу II)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність мікропідприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "АГРО МЕЛІОРАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ"	за ЄДРПОУ	2021 01 01
Територія КИЇВСЬКА	за КОАТУУ	37850858
Організаційно-правова форма господарювання товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	3211600000
Вид економічної діяльності Будівництво трубопроводів	за КВЕД	240
Середня кількість працівників, осіб 7		42.21
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком		
Адреса, телефон 08700, Київська обл., місто Обухів, МІКРОРАЙОН ПЕТРОВСЬКИЙ, будинок 18, квартира 5		69198

на **1. Баланс на** **31 грудня 2020** р. **Форма № 1-мс** Код за ДКУД **1801006**

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Основні засоби :	1010	273,5	205,0
первісна вартість	1011	607,2	622,3
знос	1012	(333,7)	(417,3)
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	273,5	205,0
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	8 860,4	21 063,1
Поточна дебіторська заборгованість	1155	1 209,5	8 321,9
Гроші та їх еквіваленти	1165	4 230,0	2 772,8
Інші оборотні активи	1190	375,5	732,3
Усього за розділом II	1195	14 675,4	32 890,1
Баланс	1300	14 948,9	33 095,1

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Капітал	1400	1,0	1,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3 672,5	5 248,1
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	3 673,5	5 249,1
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
товари, роботи, послуги	1615	4 300,7	11 144,3
розрахунками з бюджетом	1620	374,2	345,9
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	6 600,5	15 960,8
Усього за розділом III	1695	11 275,4	27 451,0
Баланс	1900	14 948,9	33 095,1

2. Звіт про фінансові результати
за _____ Рік 2020

Форма № 2-мс
Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	25 994,8	19 586,7
Інші доходи	2160	245,5	263,8
Разом доходи (2000 + 2160)	2280	26 240,3	19 850,5
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(22 004,9)	(16 292,7)
Інші витрати	2165	(2 313,9)	(1 555,4)
Разом витрати (2050 + 2165)	2285	24 318,8	17 848,1
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	1 921,5	2 002,4
Податок на прибуток	2300	(345,9)	(360,4)
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	2310	-	-
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300 – (+) 2310)	2350	1 575,6	1 642,0

*ЕП Разкевич
Владислав
Миколайович*

Керівник

(підпис)

Разкевич Владислав Миколайович

Головний бухгалтер

(підпис)

*ЕП Гагач Олена
Валентинівна*

Разкевич Владислав Миколайович

(ініціали, прізвище)

Гагач Олена Валентинівна

(ініціали, прізвище)

Фінансова звітність за 2021 р.

Додаток 2
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку
25 "Спрощена фінансова звітність" (пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність мікропідприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "АГРО МЕЛІОРАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ"	за ЄДРПОУ	2022 01 01 37850858
Територія <u>КИЇВСЬКА</u>	за КАТОТТГ ¹	UA32120110010071082
Організаційно-правова форма господарювання <u>Товариство з обмеженою відповідальністю</u>	за КОПФГ	240
Вид економічної діяльності <u>Будівництво трубопроводів</u>	за КВЕД	42.21
Середня кількість працівників, осіб <u>8</u>		
Одиниця виміру: <u>тис. грн. з одним десятковим знаком</u>		
Адреса, телефон <u>08700, Київська обл., місто Обухів, МІКРОРАЙОН ПЕТРОВСЬКИЙ, будинок 18, квартира 5</u>		<u>69198</u>

на 31 грудня 2021 р. **Форма № 1-мс** Код за ДКУД **1801006**

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Основні засоби :	1010	205,0	284,6
первісна вартість	1011	622,3	776,2
знос	1012	(417,3)	(491,6)
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	205,0	284,6
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	21 063,1	36 427,1
Поточна дебіторська заборгованість	1155	8 321,9	8 851,1
Гроші та їх еквіваленти	1165	2 772,8	4 296,5
Інші оборотні активи	1190	732,3	1 215,5
Усього за розділом II	1195	32 890,1	50 790,2
Баланс	1300	33 095,1	51 074,8

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Капітал	1400	1,0	1,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	5 243,5	10 151,9
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	5 244,5	10 152,9
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
	1595	395,0	395,0
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
товари, роботи, послуги	1615	11 144,3	13 155,3
розрахунками з бюджетом	1620	345,9	183,0
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	15 965,4	27 188,6
Усього за розділом III	1695	27 455,6	40 526,9
Баланс	1900	33 095,1	51 074,8

Продовження Додатку Б

2. Звіт про фінансові результати за Рік 2021

Форма № 2-мс

Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	44 339,4	25 994,8
Інші доходи	2160	423,0	245,5
Разом доходи (2000 +2160)	2280	44 762,4	26 240,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(35 857,9)	(22 004,9)
Інші витрати	2165	(2 918,6)	(2 313,9)
Разом витрати (2050 +2165)	2285	(38 776,5)	(24 318,8)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	5 985,9	1 921,5
Податок на прибуток	2300	(1 077,5)	(345,9)
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	2310	-	-
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300 – (+) 2310)	2350	4 908,4	1 575,6

Керівник _____

(підпис)

Головний бухгалтер _____

(підпис)

*ЕП Разкевич
Владислав
Миколайович*

*ЕП Гагач Олена
Валентинівна*

Разкевич Владислав Миколайович _____

(ініціали, прізвище)

Гагач Олена Валентинівна _____

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Фінансова звітність за 2022 р.

Додаток 2
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку
25 "Спрощена фінансова звітність" (пункт 4 розділу II)

Фінансова звітність мікропідприємства

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	Коди
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "АГРО МЕЛІОРАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ"	за ЄДРПОУ	2023 01 01
Територія КИЇВСЬКА	за КАТОТТГ 1	37850858
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	240
Вид економічної діяльності Будівництво трубопроводів	за КВЕД	42.21
Середня кількість працівників, осіб 8		
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком		
Адреса, телефон 08700, Київська обл., місто Обухів, МІКРОРАЙОН ПЕТРОВСЬКИЙ, будинок 18, квартира 5		69198

на **31 грудня 2022** р. **1. Баланс на** **Форма № 1-мс** Код за ДКУД **1801006**

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Основні засоби :	1010	284,6	306,4
первісна вартість	1011	776,2	914,2
знос	1012	(491,6)	(607,8)
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	284,6	306,4
II. Оборотні активи			
Зпаси	1100	36 434,6	46 260,5
Поточна дебіторська заборгованість	1155	8 850,9	9 062,7
Гроші та їх еквіваленти	1165	4 296,5	1 196,6
Інші оборотні активи	1190	1 215,5	949,1
Усього за розділом II	1195	50 797,5	57 468,9
Баланс	1300	51 082,1	57 775,3

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Капітал	1400	1,0	1,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	10 159,4	12 842,2
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	10 160,4	12 843,2
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
товари, роботи, послуги	1615	13 155,3	11 788,6
розрахунками з бюджетом	1620	183,0	119,6
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	27 188,4	33 023,9
Усього за розділом III	1695	40 526,7	44 932,1
Баланс	1900	51 082,1	57 775,3

2. Звіт про фінансові результати
за _____ Рік 2022

Форма № 2-мс
Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	17 015,0	44 339,4
Інші доходи	2160	288,1	423,0
Разом доходи (2000 +2160)	2280	17 303,1	44 762,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(10 455,6)	(35 857,9)
Інші витрати	2165	(3 571,2)	(2 918,6)
Разом витрати (2050 +2165)	2285	(14 026,8)	(38 776,5)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	3 276,3	5 985,9
Податок на прибуток	2300	(593,5)	(1 077,5)
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	2310	-	-
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300 – (+) 2310)	2350	2 682,8	4 908,4

Керівник _____

Головний бухгалтер _____

(підпис)

(підпис)

*ЕП Різкевич
Владислав
Миколайович*

*ЕП Гагач Олена
Валентинівна*

Різкевич Владислав Миколайович _____

(ініціали, прізвище)

Гагач Олена Валентинівна _____

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад